

**A NEMZETI AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSBEN ELÉRT
EREDMÉNYEINK**

Budapest, 2010. február

TARTALOMJEGYZÉK

I. KORMÁNYZATI EREDMÉNYEK ÉS FELADATOK AZ AGRÁRGAZDASÁGBAN ÉS A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

Bevezető	2
1. A mezőgazdaság nemzetgazdasági jelentősége	2
2. Üzemstruktúra	3
3. Birtokszerkezet	3
<i>Birtokméret, birtokszerkezet alakulása az MVH adatai szerint</i>	4
<i>A mezőgazdasági területek megoszlása a következőképp alakult</i>	5
<i>Kilépő és belépő ügyfelek a SAPS támogatásból</i>	6
<i>Külföldiek nyilvántartása az Ügyfélregiszterben</i>	7
4. A mezőgazdasági termelés alakulása	7
5. Élelmiszeripar	8
6. Árak	8
7. A mezőgazdasági vállalkozások jövedelmezősége	9
8. Külkereskedelem	10
9. Az európai uniós csatlakozás	11
10. A közösségi támogatások, kifizetések intézményének kiépítése	13
11. Az ágazat támogatási helyzete	13
12. A közvetlen területalapú támogatások (SAPS/SPS, top-up)	15
13. SAPARD Program	16
14. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)	17
15. Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)	18
16. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)	19
<i>ÚMVP megvalósításának első fázisa (2007 – 2008)</i>	21
<i>ÚMVP megvalósításának II. fázisa (2009-2011.)</i>	22
17. Halászati Operatív Program (HOP)	23
18. Nemzeti Erdőtelepítési Program	23
19. Termékpályák és piacsabályozás	24
<i>Gabona</i>	24
<i>Cukor</i>	25
<i>A tejpiaci feszültségek kezelése</i>	25
<i>Borpiac</i>	26
<i>Zöldség-gyümölcs</i>	27
<i>Dohány</i>	27
<i>Zöldség-gyümölcs Termelői Értékesítő Szervezetek (TÉSZ)</i>	28
20. Az áruházláncok erőfölénye elleni intézkedések	29
21. Válságkezelő intézkedések	29
22. Az államháztartás egyensúlyához való hozzájárulás	30
23. Élelmiszer-biztonság és élelmiszer minőségi rendszerek	31
24. Vidéki munkalehetőségek bővítése	32
25. Oktatás, kutatás	32

I. KORMÁNYZATI EREDMÉNYEK ÉS FELADATOK AZ AGRÁRGAZDASÁGBAN ÉS A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

Bevezető

Magyarország éghajlati és talajadottságai, a mezőgazdasági terület rendkívül magas, több mint 63%-os aránya, a biológiai alapok, a szakképzett munkaerő és termelési tradícióink, valamint a kialakult munkakultúra jó alapfeltételeket biztosítanak agrárgazdaságunknak. Mindezek megfelelő agrárpolitikai célrendszer és következetes agrárpolitikai irányítás mellett potenciális versenyelőnyt hordoznak.

A mezőgazdasági termelés kedvező lehetőségeinek kihasználása mindig is az agrárpolitika fontos eleme volt és marad a jövőben is. Az ország kiegyensúlyozott fejlődése, a területi differenciálódás mérséklése, a zavartalan belső ellátás, a foglalkoztatottság biztosítása és a fizetési mérleg javítása szempontjából kiemelt szerepe van a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatoknak.

Az agrárkormányzat legfontosabb feladatait az elmúlt 8 évben a jellemzően agrárpiazi válságok kezelése, az EU csatlakozásra való felkészülés felgyorsítása, a közös agrárpolitika előírásainak való megfelelés és a közös döntéshozatalban való részvétel, valamint a tagság előnyeinek a lehető legszélesebb kihasználása tették ki.

1. A mezőgazdaság nemzetgazdasági jelentősége

A mezőgazdaság tradicionálisan fontos (gazdasági súlyát messze meghaladó) szerepet játszik hazánkban, bár a nemzetgazdaságon belüli részaránya – a nemzetközi tendenciáknak megfelelően – mérséklődik.

A mezőgazdasági alapanyag-előállítás ugyanakkor szorosan összekapcsolódik az inputokat előállító ipari háttérrel, valamint a feldolgozó és kereskedelmi tevékenységekkel. Ezek összességében már igen jelentős nemzetgazdasági súlyt képviselnek: az agrobiznisznek nevezett komplexum hozzájárulása a nemzetgazdaság összteljesítményéhez 14-15%-ra tehető.

2008-ban a mezőgazdaság részaránya egyaránt 4–5% körül alakult a foglalkoztatásban, a bruttó hozzáadott érték előállításában és a beruházásokban is (1. táblázat). Az elmúlt évben 174 ezer foglalkoztatott tevékenykedett a mezőgazdaságban, 4,8%-kal kevesebb, mint 2007-ben. Az összes munkaerő-felhasználás – amely tartalmazza az egyéni gazdaságokban a családtagok által végzett munkát is – viszont közel 434 ezer munkaerőegységet (teljes munkaidős statisztikai átlaglétszámot) tett ki.

A növekvő támogatások hatására élénkültek a mezőgazdasági beruházások, így nemzetgazdaságon belüli részarányuk is számottevően emelkedett.

1. táblázat

Az élelmiszergazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya			Az élelmiszeripar részaránya			Mezőgazdasági, élelmiszeripari termékek, ital, dohányáru			Fogyasztói árindex előző év = 100,0	
	a foglalkoztatásban %	a bruttó hazai termék (GDP) termelésében	a beruházásban	a foglalkoztatásban %	a bruttó hazai termék (GDP) termelésében	a beruházásban	részaránya		külkereskedelmi forgalmának egyenlege, milliárd Ft		
							a fogyasztásban	az exportban			
	folyó áron, %			folyó áron, %			élelmiszer	összesen			
2003	5,5	3,7	6,1	3,9	2,7	3,6	26,6	6,5	303,2	102,7	104,7
2004	5,3	4,1	4,3	3,6	2,4	3,7	26,1	6,0	223,1	106,5	106,8
2005	5,0	3,6	4,5	3,6	2,2	3,6	25,1	5,8	181,1	102,5	103,6
2006	4,9	3,5	4,2	3,6	2,1	3,1	25,8	5,5	214,8	107,7	103,9
2007	4,7	3,4	3,7	3,4	2,0	3,2	26,8	6,3	360,5	111,5	108
2008	4,5	3,7	4,7	3,3	1,9	2,5	26,5	6,7	376,0	110,2	106,1

Forrás: KSH, AKI

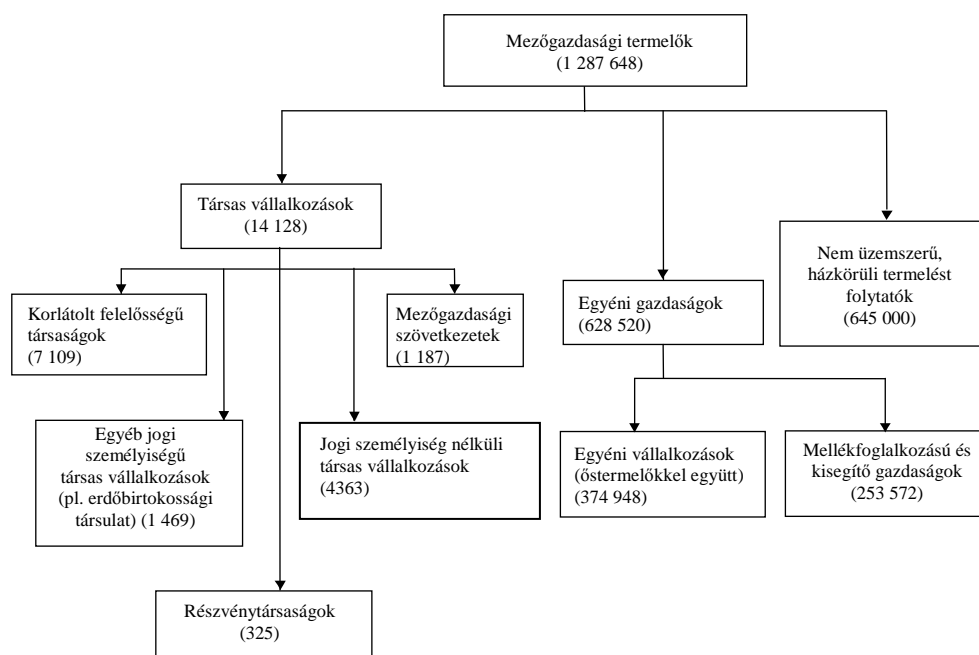
2. Üzemstruktúra

A magyar mezőgazdaság üzemstruktúrájára a nagyfokú változatosság jellemző. Sajátossága a kétpólusú gazdaság szerkezet, vagyis a nagyobb méretű gazdaságok és a kisüzemek egyaránt jelentős súllyal fordulnak elő.

A társas vállalkozások közül a kft a legjellemzőbb gazdálkodási forma. A szövetkezetek száma évről évre csökken. Fogyatoszik a kistermelők száma is, de a magyar háztartások még mindig csaknem egynegyede érdekelt valamilyen formában a mezőgazdasági termelésben.

1. ábra

A mezőgazdasági ágazat résztvevői 2008-ban

Forrás: KSH adatok alapján AKI számítás.

Magyarországon 2005 elejéig 100 termelői értékesítő szervezet (TÉSZ) alakult. Bár az összeolvadások miatt számuk mára 60 alá esett, a termelői bázis növekedett, a TÉSZ-ek többsége versenyképes nagyságúra erősödött. A rajtuk keresztül forgalmazott tagi áru értéke 2007-ben 29,4 milliárd forint volt, ez az összeg 2008-ban 34,5 milliárd forintra emelkedett. A zöldség-gyümölcs ágazat 2008. évi mintegy 200 milliárd forintos árbevételéből a TÉSZ-ek és a termelői csoportok tagi árúja több mint 17%-kal részesedett.

3. Birtokszerkezet

A KSH adatai szerint a rendszerváltás után a mezőgazdasági tulajdonviszonyok, a földhasználati módok és üzemformák is markánsan átalakultak. A kárpótlás, a részarány-tulajdonú földkiadás, illetve a termelőszövetkezetek átalakítása és az állami gazdaságok privatizációjának következményeként a mezőgazdaságban a magántulajdon vált uralkodóvá.

A földhasználatot tekintve is a magángazdaságok kerültek előtérbe 50 százalékos körüli részesedésükkel (2. táblázat). Az általuk művelt átlagos terület azonban nem teszi lehetővé a hatékony gazdálkodást (az 1 hektár alatti szántóterülettel rendelkező egyéni gazdaságok számaránya 60 százalékos).

A földhasználat megoszlása a különböző szektorok között

Földhasználók	Összes terület		Fajlagos terület
	hektár	%	
Magánszemélyek	3 294 260	49,7	9,4 ha/fő
Szövetkezetek	340 052	5,1	307,5 ha/szöv.
Gazdasági társaságok	2 715 843	40,9	302,5 ha/gazd.
Egyéb	284 647	4,3	102,1 ha/gazd.
Összesen	6 634 802	100,0	

Forrás: FVM

Az üzemek jelentős részben bérelt területen gazdálkodnak. A tesztüzemi rendszer adatai szerint a bérelt terület aránya (a 2 EUME fölötti méretű gazdaságokban) 67.6% (az egyéni gazdaságoknál 37%, a társas vállalkozásoknál közel 99%).

A birtokszerkezet javítása céljából működteti a kormány a Nemzeti Földalapot, amelyhez közel 2 millió hektár termőföldvagon tartozik. A célt a termőföldért életjáradékot programmal, egyösszegű vásárlásokkal és értékesítésekkel, valamint nyilvános haszonbérleti pályázatokkal valósítják meg.

Birtokméret, birtokszerkezet alakulása az MVH adatai szerint

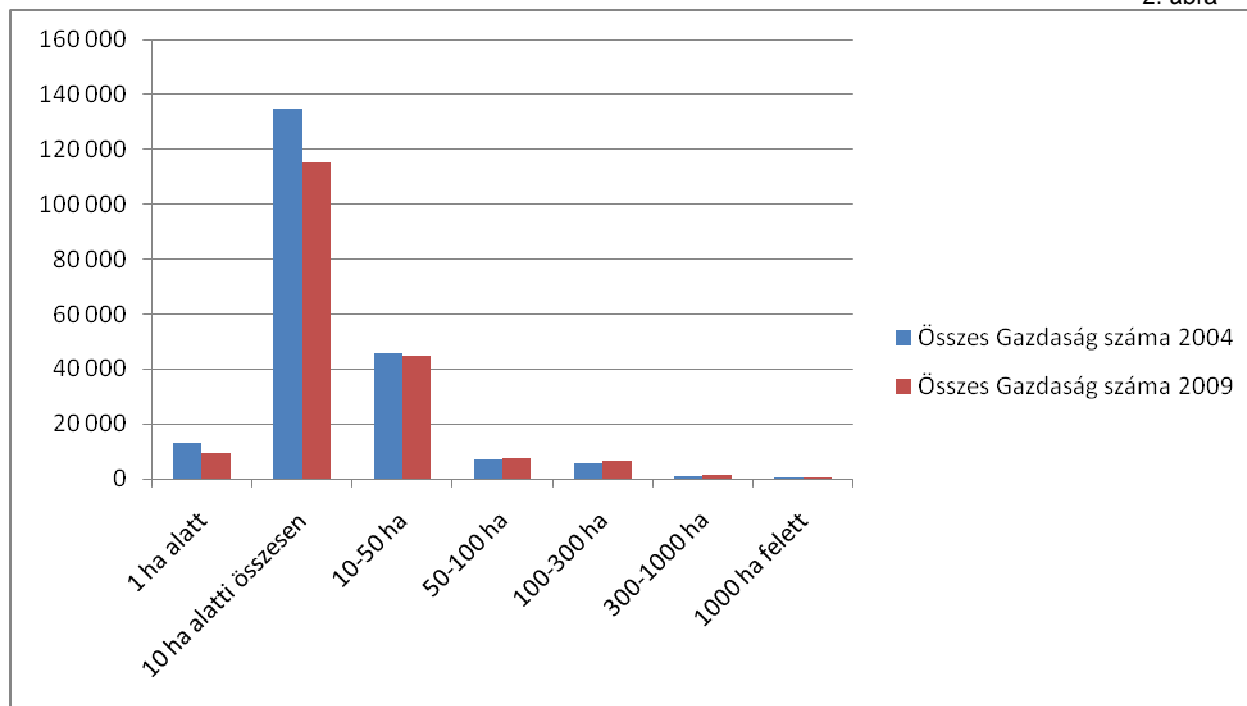
A közvetlen területalapú támogatás (SAPS) keretében beadott igénylések alapján az alábbi statisztikát készíthetjük a 2004-es és 2009-es év igénylőinek számáról, és az igényelt területek méretéről:

3. táblázat

2004 SAPS	Összes gazdaság	Összes támogatott mezőgazdasági terület	Összes gazdaság	Összes támogatott mezőgazdasági terület
	száma	hektár	megoszlása, %	megoszlása, %
1 ha alatt	13 083	7 213,84	6,27	0,14
10 ha alatti összesen	134 906	525 976,35	64,70	10,52
10-50 ha	45 951	950 079,94	22,04	19,00
50-100 ha	6 951	485 977,40	3,33	9,72
100-300 ha	5 816	1 029 383,74	2,79	20,59
300-1000 ha	1 146	594 410,40	0,55	11,89
1000 ha felett	673	1 407 136,34	0,32	28,14
Összesen	208 526	5 000 178,01	100,00	100,00
2009 SAPS	Összes Gazdaság	Összes támogatott mezőgazdasági terület	Összes Gazdaság	Összes támogatott mezőgazdasági terület
	száma	hektár	megoszlása, %	megoszlása, %
1 ha alatt	9 203	5 143,76	4,97	0,10
10 ha alatti összesen	115 238	451 247,51	62,23	8,92
10-50 ha	44 878	953 842,95	24,24	18,86
50-100 ha	7 481	523 921,51	4,04	10,36
100-300 ha	6 373	1 119 342,19	3,44	22,14
300-1000 ha	1 374	717 811,46	0,74	14,20
1000 ha felett	624	1 284 945,00	0,34	25,41
Összesen	185 171	5 056 254,38	100,00	100,00

A gazdaságok számának alakulását a következő diagramon szemléltetjük:

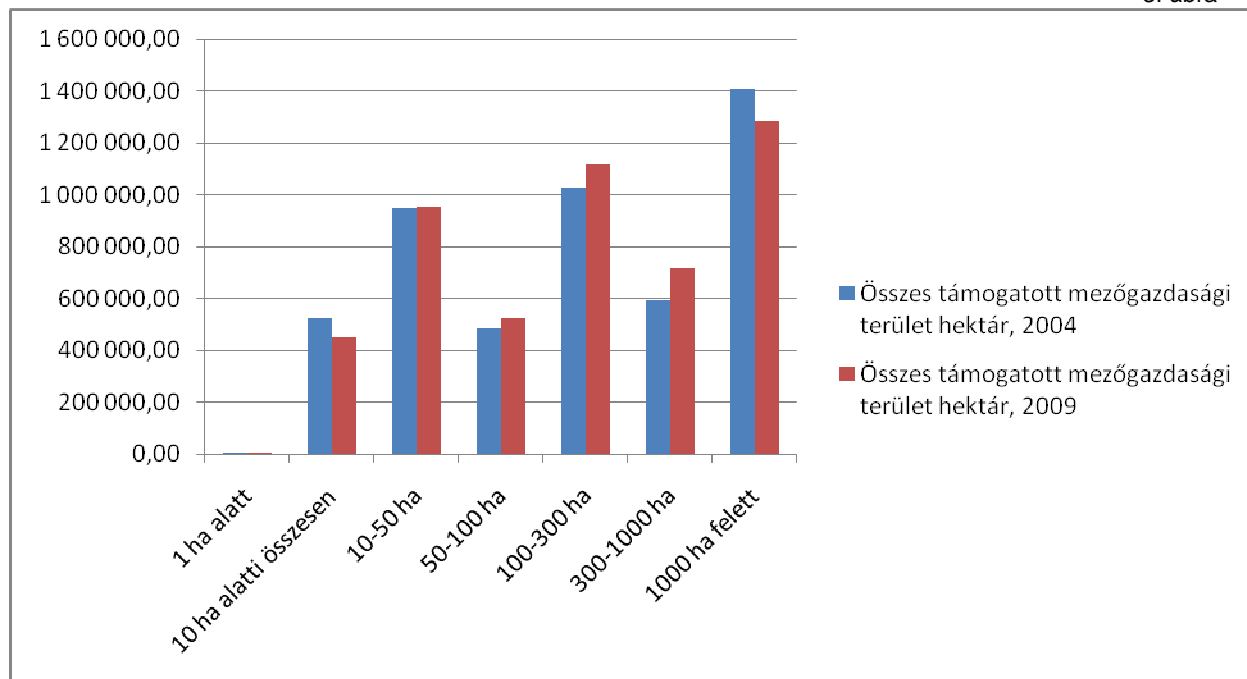
2. ábra

A gazdaságok száma Magyarország 2004-es csatlakozása óta fokozatosan csökken (a 2004-es 208 000 darab SAPS igényléssel szemben 2009-ben már csak mintegy 185 000 fő adott le SAPS kérelmet). Ez a csökkenés főképp a 10 hektárnál kisebb területtel rendelkező gazdaságok kilépésének tudható be (közel 20 000 ilyen méretű gazdaság hagyott fel a kérdéses időszakban a SAPS igényléssel). Az 50-1000 hektár közötti méretű gazdaságok száma mindeközben enyhén nőtt.

A mezőgazdasági területek megoszlása a következőképp alakult

3. ábra

Az országszerte leigényelt mezőgazdasági terület össz-mérete nem módosult számottevően 2004-ről 2009-re. A területek jelentős részét igénylik le az 1000 hektár felett gazdálkodók, bár súlyuk a csatlakozás óta némiképp csökkent. Szintén csökkent a 10 hektár alatti gazdaságok súlya az össz-területhez képest, míg a 10-1000 hektár közötti gazdaságok átlagos mérete némiképp nőtt.

Kilépő és belépő ügyfelek a SAPS támogatásból

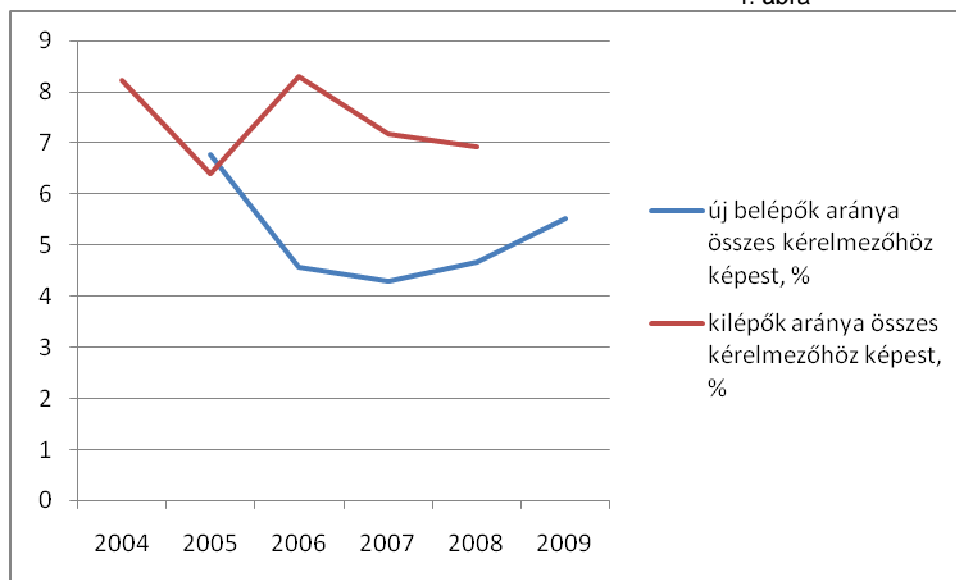
Belépőnek tekintjük azt az ügyfelet, aki adott támogatási éven először igényelt SAPS támogatást. Kilépőnek tekintjük azt az ügyfelet, aki adott támogatási éven utoljára igényelt SAPS támogatást. A kilépők és belépők számának van egy természetes minimuma (ügyfelek természetes cserélődése), ám az arányok tanulmányozásával információt nyerhetünk arról, hogy a földhasználati viszonyok mennyire stabilak a tagállamban.

A kilépők és belépők száma a következőképp alakult 2004-től 2009-ig:

4. táblázat

SAPS	2004	2005	2006	2007	2008	2009
kérelmezők száma, db	208 526	205 293	199 725	192 774	187 606	185 171
új belépők száma, db	-	13 892	9 140	8 293	8 742	10 243
új belépők aránya összes kérelmezőhöz képest, %	-	6,77	4,58	4,30	4,66	5,53
kilépők száma, db	17 133	13 148	16 604	13 810	12 997	-
kilépők aránya összes kérelmezőhöz képest, %	8,22	6,40	8,31	7,16	6,93	-

4. ábra

Az adatokból látszik, hogy a kilépők aránya meghaladja a belépőkét (kivétel 2005-ben), így a teljes kérelemszám is folyamatosan csökken. A kilépők aránya 2006 óta csökkenő tendenciát mutat, de még 2008-ban is 7% körül alakult. A belépők száma 5% körül alakul (+/- 0,5 százalékos ingadozással) az utóbbi években.

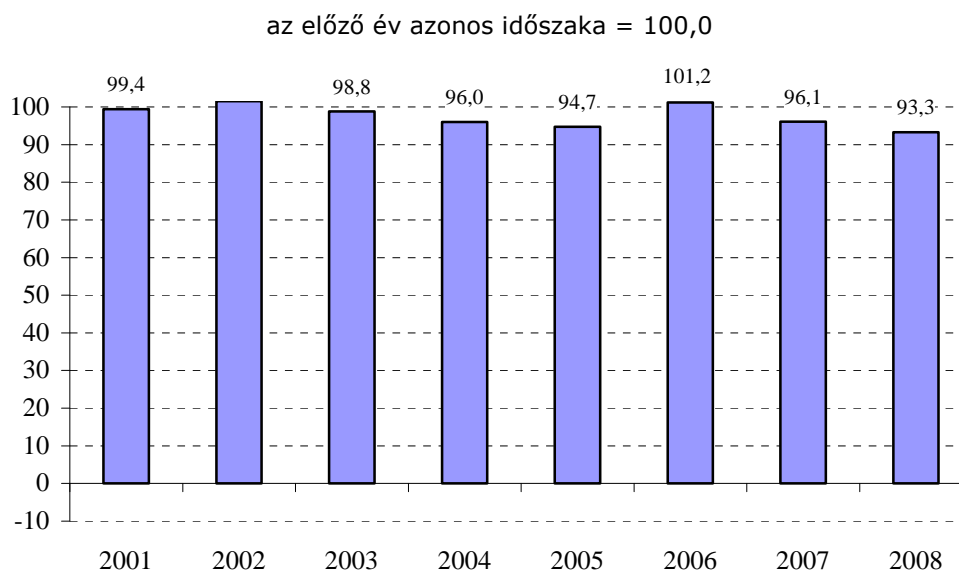
Szélesebb értelemben véve elmondható, hogy az utóbbi évek legjelentősebb agrártechnikai-technológiai megújítási folyamata zajlik. Az ÚMVP nagyon jelentős forrásokat biztosít a növénytermesztésben és a kertészetekben használt gépek, berendezések beszerzéséhez, ami lehetővé teszi, hogy a magyar mezőgazdaságban használatos eszközpark műszaki színvonalát és életkorát tekintve is az unió átlaga fölé fejlődjön.

5. Élelmiszeripar

Az élelmiszeripar aggasztó helyzetét mi sem jelzi jobban, mint hogy 2003 óta – 2006. év kivételével – minden évben mérséklődött az ipárból piacra kerülő termékmennyiség (6. ábra).

6. ábra

Az élelmiszeripari termelés volumenindexei (élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása)

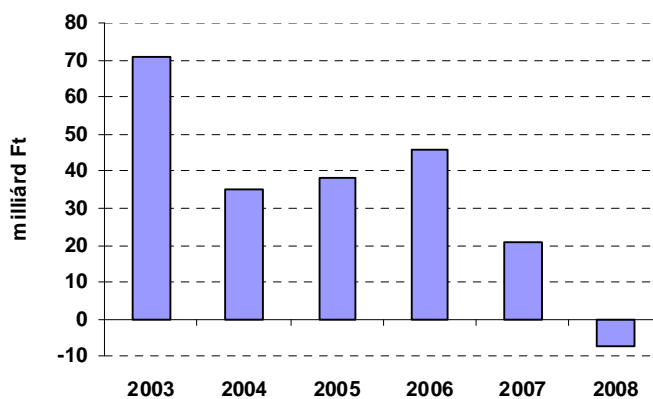
Forrás: KSH

Különösen a belföldi relációban drasztikus a piacvesztés. Ha a 2003. évet vesszük 100%-nak az iparág összes értékesítése 2008-ra 18%-kal csökkent, ezen belül a belföldi értékesítés több mint 24%-kal esett vissza. Mindehhez – főleg a gazdasági válságot követően – súlyos jövedelemcsökkenés is társult az iparágban. (7. ábra)

7. ábra

Az élelmiszeripar adózás előtti eredményének alakulása

6. Árak

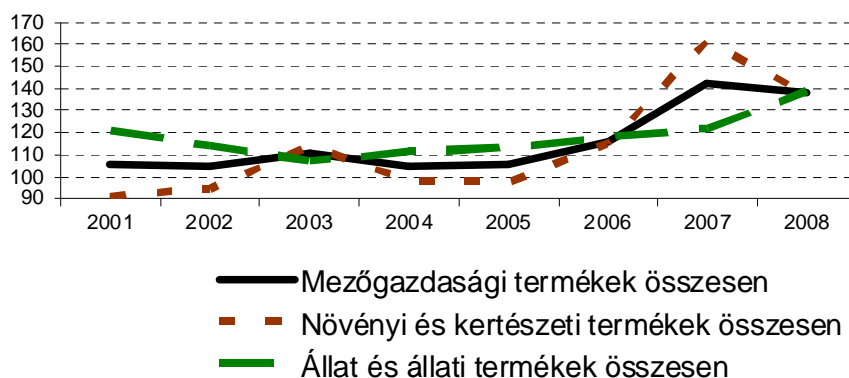

Meghatározó mezőgazdasági termékeink, a szántóföldi árunövények és a vágóállatok árát a világszerte áringadozások, illetve a keresleti – kínálati viszonyok változásai határozzák meg.

A hosszútávú tendenciát tekintve (a növekvő termelési költségeket követő) enyhe áremelkedés tapasztalható (8. ábra). Ebből kiemelkedik a 2007. évi – az előző évhez képest – 22%-os mértékű árnövekedés, amely a növényi termékek (elsősorban a gabonafélék) árának felszökése okozott. 2008-ban visszarendeződés történt: a termelőiár-színvonal 3%-kal alatta maradt az előző évinek, igaz az állati termékeknél – a takarmány drágulását követve – erőteljesebb áremelkedés következett be.

8. ábra

A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexe
2000 = 100,0

Forrás: KSH

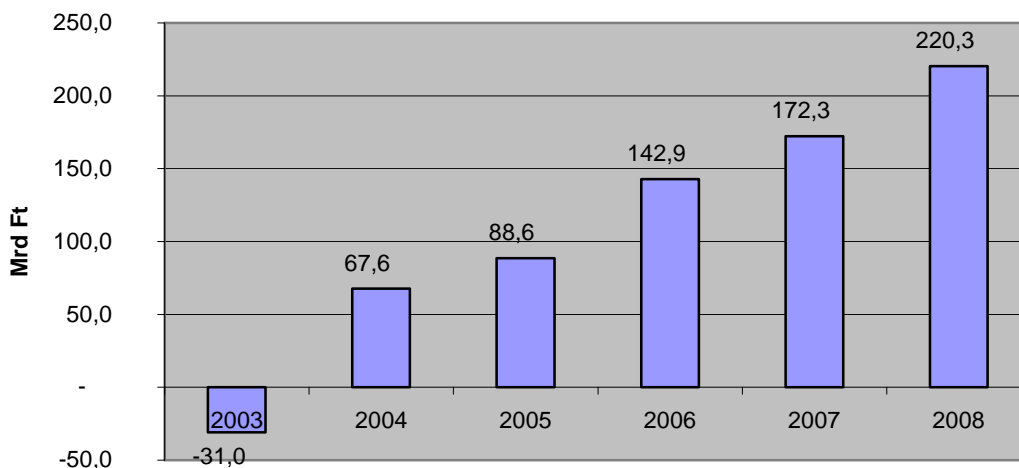
Ritkán fordul elő az, ami 2005-2007-ben: az agrárjuttatás nem a mezőgazdaság jövedelmét nyirbálta, hanem gyarapította.

7. A mezőgazdasági vállalkozások jövedelmezősége

Az EU-csatlakozás óta eltelt időszakban a mezőgazdasági vállalkozások jövedelmei (adóztatás előtti eredmény) dinamikusan növekedtek (9. ábra).

9. ábra

A mezőgazdasági vállalkozások adózás előtti eredménye^{a)}
milliárd Ft

a) Az egyéni gazdaságok esetében a nem fizetett munkaerő után személyi jellegű ráfordításként az adott évi minimálbér került felszámításra.

Forrás: AKI

Az adózás előtti eredmény növekedése 2004-2008 között nominálisan 325 százalékot tett ki, s így – a tesztüzemi rendszer alapján számolva – 2008-ban 220,3 milliárd forintra emelkedett. Ez elsősorban a támogatások növekedésére vezethető vissza.

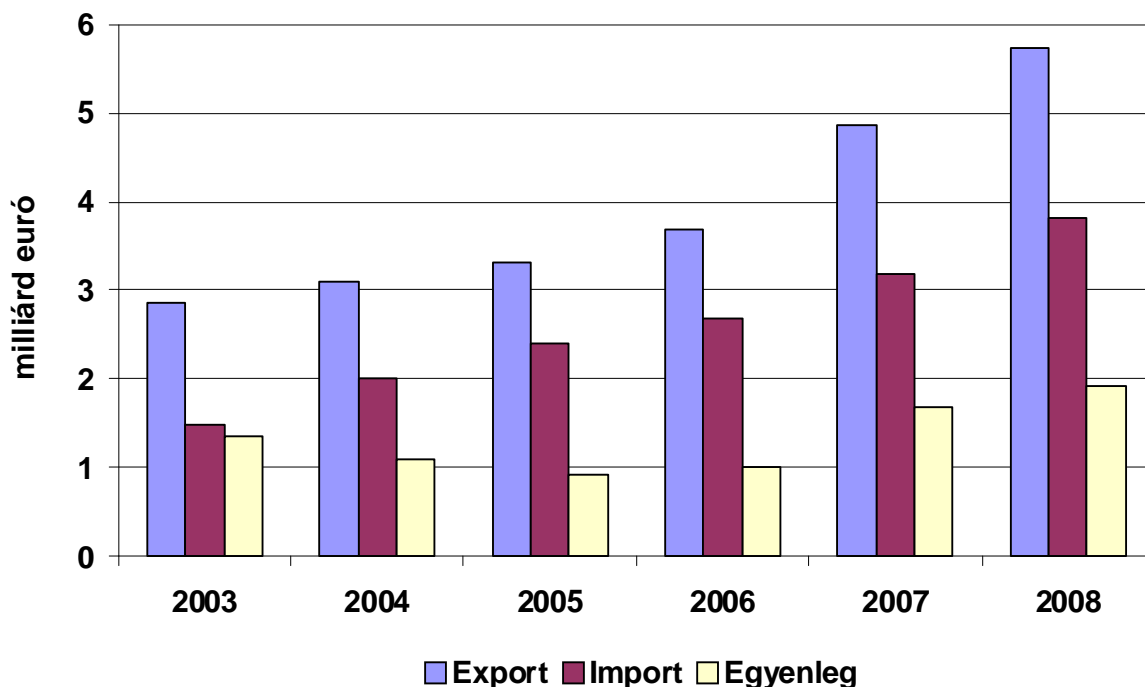
8. Külkereskedelem

Agrárkivitelünkben rekord méretű kereskedelmi mérlegtöbbletet és a csatlakozás óta eltelt öt év legjelentősebb exportárbevételét sikerült elérnünk. A feldolgozott termékek exporton belüli aránya azonban kedvezőtlenül visszaesett az alapanyagokkal szemben. (10. ábra).

Az EU-hoz történt csatlakozásunkat követő években az agrár-, és élelmiszertermékek kivitele, illetve behozatala euróban számolva évről-évre emelkedett. A 2004. évi 3,1 milliárd eurós kivitel 2008-ra 5,7 milliárd, míg a behozatal ugyanezen időszak alatt 2 milliárdról 3,8 milliárd euróra bővült. Az egyenleg is 74%-kal emelkedett négy év alatt, 2008-ban kiugróan magas, 1,9 milliárd eurós exporttöbbletet értünk el. Az uniós tagállamokkal folytatott kereskedelem egyre nagyobb részét teszi ki a teljes agrár-külkereskedelemnek.

Legnagyobb exportpiacunk Németország, a teljes magyar agrárexport 15%-a került a német piacra. 2008-ban Románia lett a második legfontosabb piacunk, 14%-os részesedéssel. Az ide irányuló kivitel értéke 42%-kal nőtt. A harmadik legfontosabb export célország Olaszország. Az Unión kívüli európai országok közül 2008-ban legfontosabb partnerünk Oroszország és Horvátország volt.

10. ábra

A agrár-külkereskedelem alakulása

Forrás: KSH

A jövőt illetően elbizonytalanító a feldolgozott élelmiszerek arányának csökkenése az exportban. Az elsődleges feldolgozású termékek export-import-egyenlege ugyan még pozitív maradt az elmúlt időszakban, de közel 40%-ot romlott, míg a magas feldolgozottságú termékek szaldója viszont egyes években negatív lett, s 2008-ban is csupán csekély mértékű, 25 millió euró kiviteli többletet tudott felmutatni.

9. Az európai uniós csatlakozás

Az európai uniós csatlakozás sikeres előkészítése nagy feladatokat rótt ránk. Az igen részletes, a magyar gyakorlattól számos elemében alapvetően eltérő, közösségi szabályozás átvétele rendkívül erőfeszítéseket kívánt a magyar államigazgatástól. Nevezetesen szigorú jogharmonizációs, intézményfejlesztési és gazdaságfejlesztési programot, valamint az EU által kritikusnak tartott adminisztratív kapacitás bővítését és a gazdák felkészítését. E célokra a költségvetési források mellett jelentős PHARE-támogatás is felhasználásra került. Többek között továbbfejlesztettük az állategészségügyi-, és a növény-egészségügyi intézményrendszert. A gazdaságfejlesztési programok fontos része volt az ágazat műszaki-technikai fejlesztésének felgyorsítása, a hatékonyságra ösztönző, de ugyanakkor EU-konform támogatási rendszer kialakítása.

A magyar agrárgazdaság 2004. május elsejével a Közös Agrárpolitika (KAP) kedvezményezettjévé vált, így ma már a magyar gazdák is igénybe vehetik az EU közvetlen támogatásait és haszonélvezői lehetnek az EU-val közösen finanszírozott, ún. társfinanszírozású, az EU Strukturális Alapjaiból származó támogatási konstrukcióknak, kiszámítható piaci viszonyok között gazdálkodhatnak.

Az uniós csatlakozás során Magyarország átvette az uniós agrártámogatási gyakorlatát is. Az addigi nemzeti támogatási rendtől eltérően az uniós támogatások utófinanszírozásúak. A 2004-ben kibontakozó pénzügyi feszültség oldására bevezetésre került a Kincstári Egység számlához (KESZ) való hozzáférés a közvetlen támogatások illetve az intervenció nemzeti finanszírozása érdekében.

Az EU csatlakozással a közösségi agrárpolitikán belül működtetett piaci intézkedések hatálya teljes mértékben kiterjed a magyar agráriumra is. Ezek közül a magyar mezőgazdaságban mindenképp a gabona intervenció bír kiemelt jelentőséggel, hiszen a viszonylag magas (101,34 Euró/tonna) intervenció ár ösztönzőleg hat a készletek intervenció felajánlására és nehezíti a piaci értékesítést. A felkínált árumennyiség fogadásához azonban nem rendelkezünk a szükséges mennyiségű intervenció raktárral.

A tárca több intézkedést tett a feszültségek feloldására (pl. kedvező gabona közraktári konstrukció bevezetése), de a legjelentősebb a raktárépítési program – 2,4 millió tonna – megvalósítása volt. Ezek tették lehetővé a felvásárolt 8,4 millió tonna intervenció gabona uniós előírásoknak megfelelő raktározását, amelyet a kormány a KESZ számláról mintegy 210 Mrd Ft-al finanszírozta meg az eddigi felvásárolási időszakban.

A gabona intervenció kapcsán tapasztalt gondok hosszú távú enyhítése érdekében a tárca a 2005. elején 40 milliárd Ft nagyságrendű kedvezményes agrárhitel programot indított a kis és közepes gazdaságok számára. Az árfolyam kockázatot a hitelt nyújtó MFB vállalta magára. A maximum 15 éves lejáratú hitel törlesztését két éves haladék (moratórium) kísérte. A hitel elsősorban gabonaraktárak bővítéséhez és állattenyésztő telepek, gazdaságok EU szabványok szerinti kiépítéséhez volt felhasználható.

Az ágazat finanszírozási helyzetének javítása szempontjából sikeres intézkedés volt az Európa terv Agrárhitel Program meghirdetése is, melynek keretében a termelők több mint 200 Mrd Ft középlejáratú és kedvező kamatozású hitelhez jutottak, de mód nyílt a korábbi hiteltartozások előnyösebb pozíciójú hitelekre történő átváltására is. E nagyszabású kormányzati beavatkozás eredményeként fordulat következett be a mezőgazdaság hitelállományának összetételében, hitelellátottságának helyzetében, különösen annak lejárat feltételek szerinti megoszlásában.

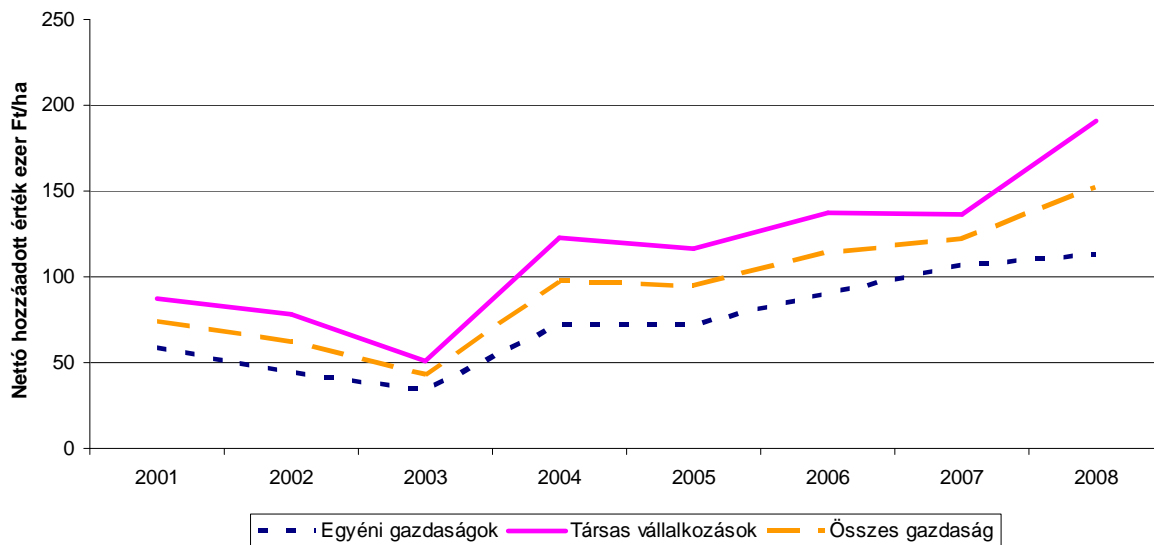
A mezőgazdaság hitelállománya, e kormányzati beavatkozás eredményeképpen a 2001. évi 294 Mrd Ft-tal szemben 2004-ben már meghaladta a 470 Mrd Ft-ot. Amíg 2001-ben a hitelállomány közel 50%-a még éven belüli lejáratú hitel volt, a 2005-ös hitelállomány túlnyomó része már éven túli, az esetek többségében több éves lejáratú és kedvezőbb kamatfeltételű tartozást képvisel, ami mind a termelési költségek, mind a likviditási pozíció szempontjából pozitív változásnak tekinthető.

A változás minőségét a törlesztési kötelezettségek alakulása is tükrözi, hiszen míg 2001-ben közel 170 Mrd Ft volt az éven belüli törlesztési kötelezettség, addig 2004-ben ez már csak 60 Mrd Ft-ot tett ki. Ezzel a magyar agrártermelők egyik régi – 20 éve követelt – célkitűzése valósult meg.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a Kormány intézkedéseinek köszönhetően az ágazat kikerült az adósságsapdából, finanszírozásában a közép- és hosszú távú hitelek váltak meghatározóvá. Megindult a technikai, technológiai lemaradások felszámolása. Az aszályal sújtott, igen rossz 2003-as év után 2004-ben az agrárteljesítmény és a termelői jövedelmek jelentős növekedése következett be, amit jól bemutatnak a következő ábrák.

11. ábra

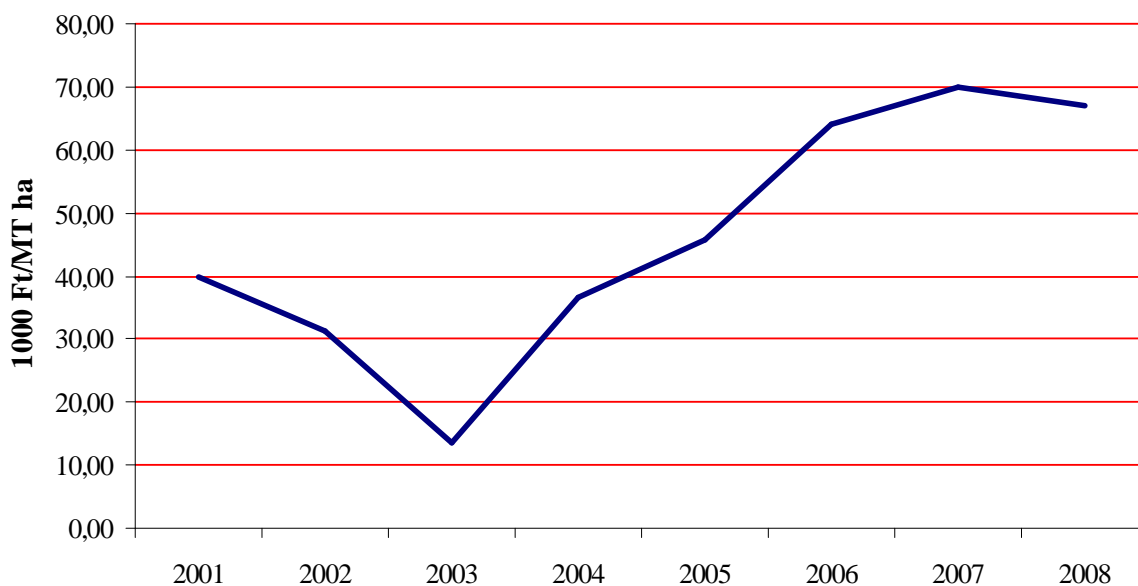
Az egy hektárra jutó nettó hozzáadott érték változása (2001-2008)

Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer

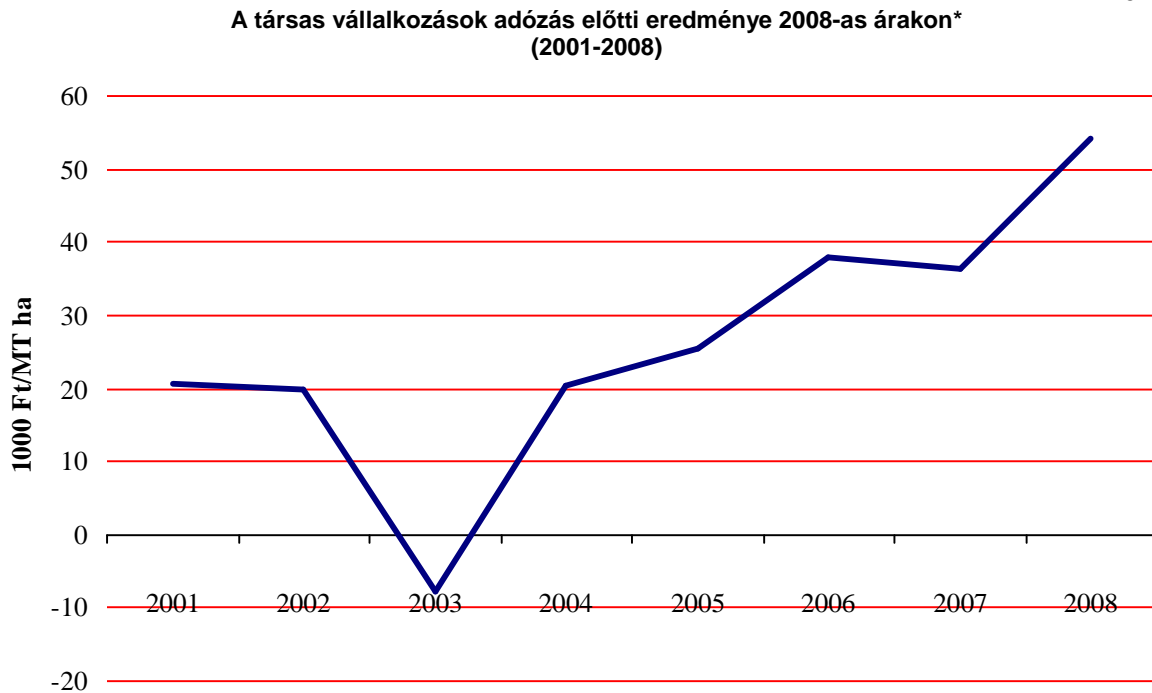
12. ábra

Az egyéni gazdaságok adózás előtti eredménye 2008-as áron* (2001-2008)

*Fogyasztói árindexszel korrigálva (deflálva).
Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer

13. ábra

*Fogyasztói árindexszel korrigálva (deflálva).
Forrás: AKI Tesztüzemi Rendszer

10. A közösségi támogatások, kifizetések intézményének kiépítése

2003. július 1. napjával az Agrárintervenciós Központ és a SAPARD Hivatal összevonásával megalakult a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (a továbbiakban: MVH), amely a csatlakozását követően a Közös Agrárpolitika kifizető ügynökségi feladatait hajtja végre. Az alapítás időpontjáig felhalmozódott több éves lemaradás ledolgozásával az MVH és az FVM munkatársai óriási munkát végeztek annak érdekében, hogy a Hivatalt akkreditálni lehessen. E munka során 2004-ben megteremtettük a közösségi támogatások kifizetésének jogszabályi és belső eljárásrendi alapjait, kiépítettünk egy 2004. május 1-je óta a gyakorlatban is működő rendszert.

Az MVH elismert intézményévé vált a KAP magyarországi végrehajtásának, számos sikeres feladat megvalósítása fűződik nevéhez. Az erőforrások azonban korlátosak, pedig az agrártámogatások folyósításáért felelős intézményrendszerre az utóbbi másfél évben több területen is nyomás nehezedik a nagyléptékű fejlesztési és végrehajtási feladatok terén. Jelenleg az MVH 130 uniós támogatási intézkedést működtet, ami a 2004. évi EU csatlakozáskori jogcím mennyiség kétszerese. A jogcímek száma az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program végrehajtásával, illetve egyéb uniós és hazai agrárpolitikai változások kapcsán tovább növekszik. Mindemelllett a 2009. évet terhelte többek közt a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének kiépítése és működtetése, a különböző terület alapján igényelhető, vagy területhez kötődő támogatási jogcímek kérelmezési és bírálati folyamatának egységesítése. Szintén feszített szervezeti munkát igényelt 2009. évben a SAPS előlegfizetése.

11. Az ágazat támogatási helyzete

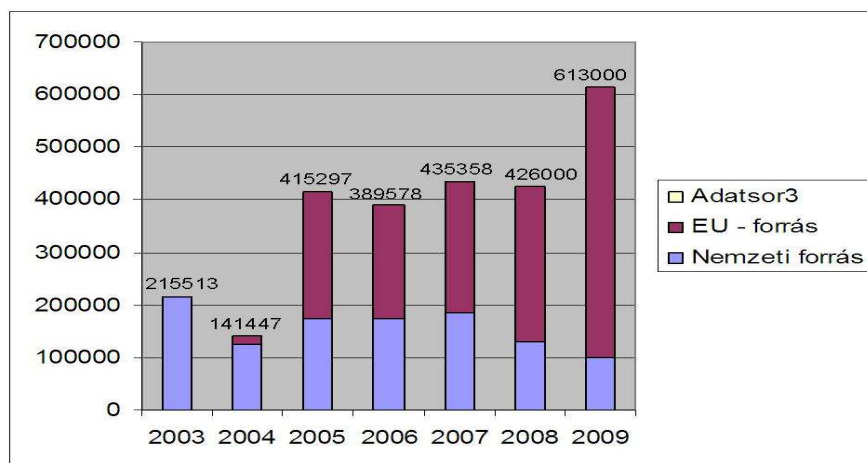
EU tagországgá válásunk az agrárgazdaság finanszírozásában is kardinális változásokat hozott. A csatlakozás előtti hónapok finanszírozási problémái kizárólag a magyar költségvetést terheltek, de 2004. május 1-ét követően az agrárgazdaság támogatási rendszerét már a tagsággal járó kettősség jellemezte, a finanszírozás egyrészt EU-s, másrészt nemzeti forrásokból történt.

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások az EU csatlakozást követően jelentősen nőttek, több mint megduplázódtak. A 2002 évi 212,5 milliárd Ft támogatás 2008-ra 426,3, 2009-re pedig 472,7 milliárd Ft előirányzattal számoltak a pénzügyi tervek. A kifizetések ebben az évben azonban meghaladták a 613 milliárd Ft-ot. Az összes támogatási kereten belül fokozatosan csökkent a nemzeti támogatások, és növekedett az EU-s támogatások részaránya. Az EU-s források a 2004. évi 15%-ról mára már elérik a 80%-ot.

Az agrár- és vidékfejlesztési célok elérését segítette, az üzemek jövedelembiztonságát fokozta, hogy a magyar mezőgazdaság (az erdészettel, vadászattal és halgazdasággal együtt) 2005 óta rendre 400 milliárd Ft-ot meghaladó támogatásban részesült nemzeti és európai uniós forrásból (14. ábra).

14. ábra

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások kifizetései
millió Ft

Forrás: FVM

A költségvetés mai szorult helyzetében nyilvánvalóan szűkösek a lehetőségek az ágazat támogatására, sőt itt sem kerülhetők el a megszorítások. 2009-ben a mezőgazdasági támogatások nemzeti kiegészítése (top up) 33 milliárd forinttal csökkent, ami a GOFR-növények termesztőinek járó szubvenciót érinti. (Igaz a támogatások közösségi forrásból származó része emelkedett, ami lehetővé tette, hogy összességében kismértékben növekedjenek az agrárium támogatásai az előző évhez képest.)

A rendkívül nehéz helyzetben levő tejtermelés megsegítése céljából, valamint a likviditási gondok mérséklésére az idén a szokásosnál korábban kezdődtek meg a támogatás-kifizetések: december helyett már októberben megkezdődött tejkvótához kötött támogatások 70 százalékának és a SAPS-előlegeknek az átutalása. A tejtermelők túlélését 2010-ben az is segítheti, hogy – a nemzeti támogatás lehetőségei felett – további uniós forrásokat sikerül átcsoportosítani, így a mostani 8-9 forintos literenkénti támogatás egyes üzemekben akár 22-23 forintra növekedne.

Az EU-s támogatások egyrészt társfinanszírozással, másrészt pedig EU által közvetlenül térített támogatásként működnek. A társfinanszírozással működő támogatások az ÚMVP, a HOP, és az egyéb pl. méhészeti, iskolatej, 2010-től az iskolagyümölcs programok, a speciális szövetkezesek, illetve egyes állatbetegségek támogatása. Az EU által közvetlenül térített támogatások a piaci, illetve a területalapú támogatások a SAPS, amelyek összege mára közel megduplázódtott.

A nemzeti támogatásokat át kellett alakítanunk az uniós szabályoknak megfelelően 2007. május 1-től már csak az EU Bizottság által notifikált (engedélyezett) nemzeti támogatások működtethetők. Jelenleg 32 nemzeti támogatási program él, melyek EU-konform támogatásnak minősülnek.

Az állami támogatási programok átalakításánál prioritásnak tekintettük:

- az állattenyésztés fejlesztését,
- a versenyképes termeléshez szükséges birtokméret alapításának támogatását,
- a mezőgazdasági termelés korszerűsítését szolgáló beruházások ösztönzését,
- az élelmiszerbiztonság erősítését, az agrármarketing tevékenység támogatását.

Kiemelendő, hogy 2007-től új nemzeti kárenyhítési támogatási konstrukció szolgálja a termelő jövedelembiztonságát. Az új rendszert szabályozó törvényjavaslatot az Országgyűlés 2006. október 30-án fogadta el (LXXXVIII. tv.).

Az új kárenyhítési rendszer a termelők egymás iránti szolidaritásán és kölcsönös kockázat- és felelősségvállalásán és anyagi hozzájárulásán, valamint az állam támogatásán alapulva, a nem-, vagy csak nehezen biztosítható elemi károk okozta veszteségek enyhítését hivatott szolgálni. Már az induló évben (2007.) rendkívül nagy elemi károkkal szembesültünk, így nem képződhetett elegendő nagyságú tartalék-forrás az elemi károk megfelelő kezelésére. A mintegy 17,5 Mrd Ft elismert kárenyhítési igénnyel szemben csupán 530 millió Ft termelői befizetés és 530 millió Ft állami hozzájárulás állt, amely miatt rendkívüli kormányzati intézkedésként a kárenyhítési alapot a költségvetés még tovább 5 Mrd Ft-tal egészítette ki. A 2007. évi kárenyhítés mértéke átlagosan 34%-os volt.

A 2008. évben megtörtént a kárenyhítési rendszer működésének a felülvizsgálata, amelynek eredményeként a kárenyhítési rendszerhez történő csatlakozás a termelő szervezetek és egyéni vállalkozók számára kötelezővé vált, míg az őstermelők szabad elhatározásuk alapján dönthettek a rendszerhez való csatlakozásról.

2009. évtől az új kárenyhítési rendszer kereteit a nemzeti agrárkár-enyhítési rendszerről és a kárenyhítési hozzájárulásról szóló 2008. évi CI. törvény szabja meg, amely 2009. február 3-án lépett hatályba. Az új szabályozás eredményeképpen a termelői befizetések 2009. évre elérték az 1,9 Mrd Ft összeget, amely megfelelő alapot biztosíthat az elemi károk enyhítéséhez.

Kiemelendőnek tartjuk még, hogy a nemzeti hatáskörben nyújtott tenyésztésszervezési támogatás a tenyészállat állomány genetikai minőségének fenntartása és javítása, a tenyésztésszervezési feladatok ellátásának elősegítése a törzskönyvezés, a teljesítményvizsgálat végzése és a tenyészérték megállapításán belül az egyes támogatott célterületekhez kapcsolódó támogatható szolgáltatásokon keresztül valósul meg.

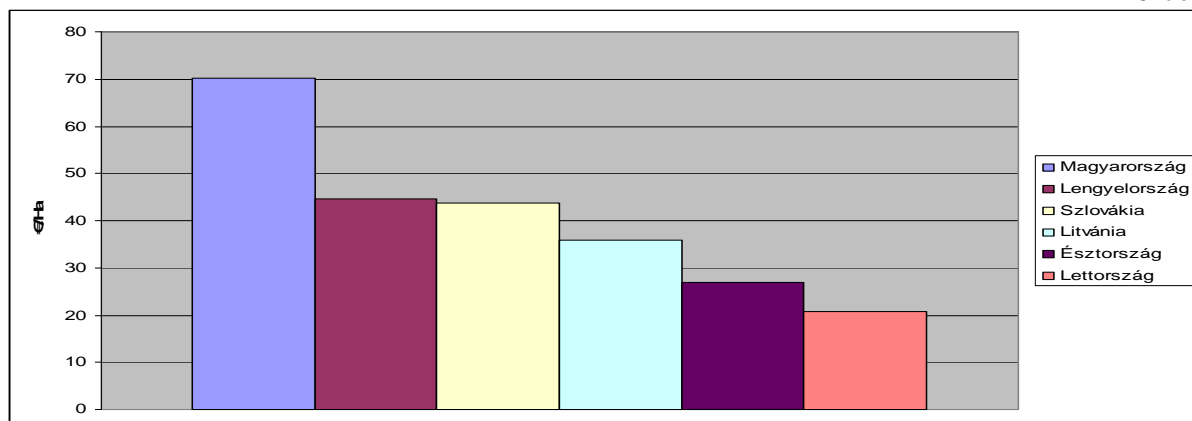
A Magyar Köztársaság költségvetéséről szóló törvények az utóbbi időszakban évi 780 000 000 Ft támogatási összeget biztosítottak ezen feladatok ellátására.

12. A közvetlen területalapú támogatások (SAPS/SPS, top-up)

Ismeretes, hogy az EU-s agrártámogatások legnagyobb tételét képező közvetlen támogatások fokozatosan, kilenc évig tartó átmeneti időszak alatt érik el a 100%-os mértéket az új tagországokban. A tárgyalások eredményeként mód van a közvetlen támogatások nemzeti költségvetésből történő kiegészítésére (top up), minden évben max. 30%-al. (A kiegészítéssel az átmeneti időszak 6 évre rövidül.)

Fontos kiemelni, hogy a SAPS támogatást illetően Magyarország messze a legmagasabb támogatást fizethette az újonnan csatlakozott tagországok között a 2004. évi hektáronkénti 70,2 € összeggel (pl. Észtország 26,8 €/ha, Lettország 20,7 €/ha, Litvánia 35,9 €/hektár, Lengyelország 44,5 €/hektár, Szlovákia 43,8 €/hektár), ezt az előnyt az azóta eltelt években is megőriztük.

15. ábra

A KAP 2003. évi luxemburgi reformja létrehozta az ún. összevont gazdaságtámogatási rendszert (Single Payment Scheme, a továbbiakban: SPS). Az új SPS rendszer olyan jövedelemtámogatást jelent, ami alapján nem a támogatás igénybevétele kényszeríti a termelőt bizonyos termékek előállítására, hanem jövedelmbiztonságának garantálása mellett egy a piaci kereslethez igazodó racionális magatartásra ösztönöz. A SPS másik fontos eleme, hogy a támogatásért „cserébe” a gazdálkodónak egészséges termékeket kell úgy előállítania, hogy közben a környezetet sem károsítja. Az ún. „kölcsonös megfeleltetési rendszer” így tekinthető egy új támogatási filozófiának is, ahol a társadalom egésze is profitál a termelőknek kiosztott támogatásokból.

A KAP reform alapján a termelési kötelezettségtől elszakadó támogatási jogosultság birtoklásával lehet támogatáshoz jutni. A támogatás kiosztását, a jogosultságok értékét pedig a tagország által választott modell határozza meg. E két elem – jogosultság és modell az, ami új, ami az SAPS és az SPS különbözőségét adja.

A mezőgazdasági szakma jelentős többsége az SPS rendszertől a támogatásuk megerősítését várják. Az SPS rendszer egyik fontos elosztási elve, hogy az átállás szerint a bázisidőszak top up támogatásainak elvesztését ellentételezi európai pénzekkel. Minél később vezetjük be a rendszert, a top up relatív súlya a pénzügyi borítékon belül annál kisebb. A 2004-2006. között alkalmazott több borítékos, bonyolult top up rendszert azért vezettük be, hogy a SAPS mellett az állattenyésztési ágazatoknak és néhány nagy élők munkae erő igényű ágazatnak (pl. dohány) a régi EU-s standard rendszerhez hasonló kiegészítő támogatást tudjunk nyújtani.

A rendszer a földhasználók és földtulajdonosok megegyezésére épül, mert a támogatási jogosultság föld nélkül alig ér valamit, míg a föld jogosultság nélkül sem olyan értékes. A két vagyonelem feltételezi, „keresi” egymást.

2011-ben a jelenlegi uniós jogszabályok szerint, és a Koppenhágai Megállapodás értelmében a mezőgazdasági földpiacot fel kell szabadítanunk. Mezőgazdasági földet vásárolhatnak külföldi magán és jogi személyek egyaránt. A 2011-es földpiaci nyitási kényszer miatt célszerűbb a jogosultságok 2011 előtti kiosztása, hiszen a földet vásárolni kívánó külföldi és jogi személyek számára a földet a jogosultsággal együtt kellene megvásárolni. A vagyoni értékű jog értéknövelő tényező, beépül a föld, az üzem árába is.

Az FVM azt kérte a Kormánytól, hogy az SPS bevezetése törvényben legyen szabályozva. (Uniós jogszabály, a Tanács 1782/2003-as számú rendelete megfelelő alapot biztosított ahhoz, hogy rendeletben szabályozva bevezethetjük volna az SPS-t.) Úgy gondoltuk, hogy az SPS bevezetése hosszú távra is kiható gazdaságpolitikai értékítéletet is tartalmaz, ezért a javaslatban szereplő rendelkezéseket célszerű volt az Országgyűlés plenumán törvény formájában is megvitatni. Az SPS törvénytervezetet az Országgyűlés 2008. október 20-án elfogadta, a Köztársasági Elnök azonban november 12-én átküldte az Alkotmánybíróság elnökének előzetes normakontrollt kérve. Ez az aktus blokkolta az SPS bevezetését 2009-ben.

A versenyképesség és a piachoz való alkalmazkodás érdekében a magyar kormány továbbra is kitart az SPS rendszer bevezetése mellett. A 2010. évi bevezetéshez a legszükségesebb feltételt teljesítettük. A kormány döntése után tájékoztattuk a Bizottságot - az előírt 2009. augusztus 1-i határidő előtt - arról, hogy 2010-ben bevezetjük az SPS-t. Nyilvánvaló, hogy egy függő alkotmányjogi helyzetben még újabb döntésekre lehet szükség. Ezzel összefüggésben várhatóan még további egyeztetés lesz szükség az Alkotmánybírósággal, valamint a bevezetést „követelőkkel”, az érdekképviselőkkel, melynek során le lehet zárni az SPS törvénnyel kapcsolatos vitás kérdéseket.

13. SAPARD Program

Az Uniós csatlakozást közvetlenül megelőzően az FVM fő prioritása volt az előcsatlakozási SAPARD Program forrásainak teljes körű felhasználása. A Program keretében rendelkezésre álló pályázati lehetőségek 2002. november végétől 2004. április végéig álltak nyitva a pályázók részére, összesen 8827 darab pályázat érkezett be, amelynek összes támogatási igénye 217 Mrd forint volt. A Program magyarországi finanszírozását 2006 végére lényegében sikerült befejezni, 2600 pályázat 60 milliárdos támogatást kapott, a támogatások maradéktalanul felhasználásra kerültek.

A program a mezőgazdaság modernizálását, a vidéki térségek fejlesztését és az élelmiszerbiztonság ügyét szolgálta.

14. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv 2004-2006 a Garanciarészleg Intézkedéseire a Nemzeti Fejlesztési Terv I. struktúrájába illeszkedő programdokumentum, amelyben a vidéki területek fenntartható fejlődését elősegítő intézkedések (támogatási jogcímek) kerültek meghatározásra.

A NVT keretében 2004-2006 között 754 140 000 euró (mintegy 193 milliárd Ft) támogatás került kifizetésre Magyarországon, melyből a közösségi támogatás aránya 80%, azaz 602 300 000 euró. A jogszabályi feltételeknek megfelelően a teljes támogatási összeget 2008. december 31-ig használhatta fel Magyarország. A tényleges kifizetések 2008. október 15-ig lezárultak. Az intézkedések összességét tekintve évente mintegy 35 000 gazdálkodó részesült támogatásban az NVT forrásiból.

A Nemzeti Vidékfejlesztési Tervben foglalt célkitűzések megvalósításának eszközei, és a kifizetések a következő táblázatban láthatók:

5. táblázat

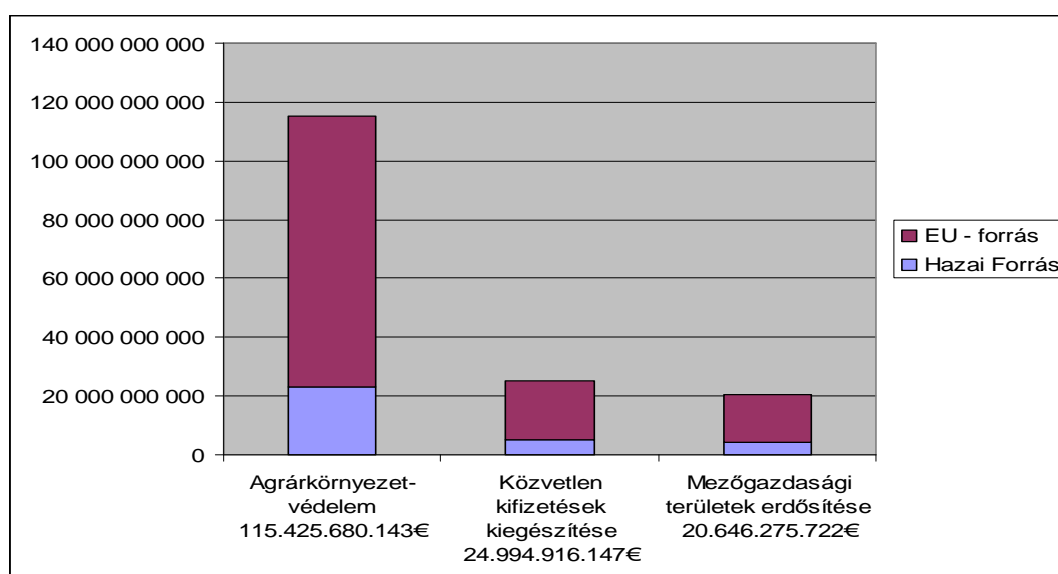
NVT kifizetések (teljes időszak)

Halmozott kifizetés (Ft.) (2005. 01.01. - 2008.10.15.)			
Hazai forrás		EU hozzájárulás	Összesen
Agrárkörnyezet-védelem	23 089 490 361	92 336 189 782	115 425 680 143
Az európai normákhoz való felzárkózás	1 240 731 294	4 962 925 208	6 203 656 502
Mezőgazdasági területek erdősítése	4 129 255 161	16 517 020 561	20 646 275 722
Félig önellátó gazdaságok	133 025 279	532 101 126	665 126 405
Termelői csoportok támogatása	1 488 740 214	5 954 960 851	7 443 701 065
Korai nyugdíj	0	0	0
Kedvezőtlen adottságú területek	736 762 992	2 947 051 927	3 683 814 919
Technikai segítségnyújtás	1 912 601 687	7 650 406 763	9 563 008 450
Az 1268/1999/EK rendelet értelmében jóváhagyott támogatások (SAPARD)	1 291 825 739	3 875 476 955	5 167 302 694
Közvetlen kifizetések kiegészítése	4 998 977 051	19 995 939 096	24 994 916 147
Összesen	39 021 409 778	154 772 072 269	193 793 482 047

Forrás: MVH Pénzügyi Igazgatóság

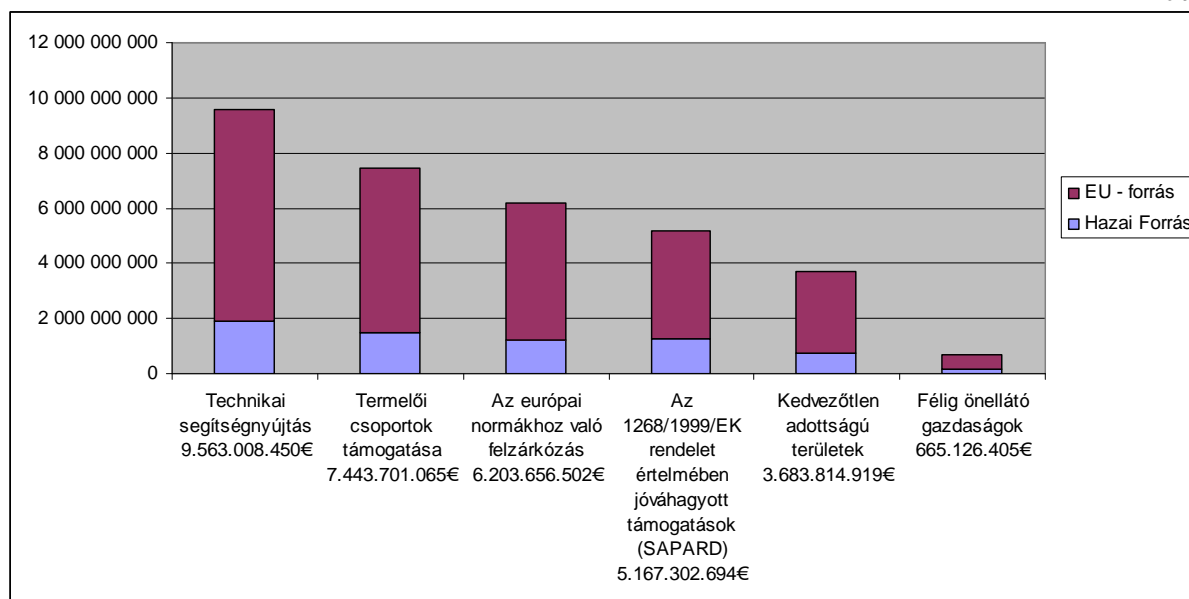
Az NVT nagyobb jogcímei

16. ábra

Az NVT kisebb jogcímei

17. ábra

Az NVT forráskeretéből a SAPARD előcsatlakozási alap jogosult kedvezményezettjei is kaptak támogatást. A SAPARD kereteinek kimerülése után az áthúzódó kötelezettségvállalások kifizetése az NVT forráskeretére történt.

A nemzeti kiegészítő közvetlen kifizetések (top-up) NVT-ből történő részbeni finanszírozásával a magyar költségvetés tehermentesítése és a gazdálkodók jövedelembiztonságának javulása volt az elsődleges cél. A 2006-os év költségvetési megszorításai kérdésessé tették a nemzeti forrásból történő top-up kifizetések megvalósíthatóságát, így Magyarország több uniós tagállamhoz hasonlóan élt az NVT forrásiból történő finanszírozás lehetőségével.

15. Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP)

Az AVOP az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Orientációs Részlegéből, valamint a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközből (HOPE) támogatható intézkedésekre terjedt ki. Három fő fejlesztési irány (prioritás) szerint csoportosítva tartalmaz kilenc intézkedést, továbbá a megvalósításukat segítő sajátos intézkedést, az úgynevezett Technikai Segítségnyújtást.

Pénzügyi forrása összesen 107,8 milliárd forint (422,8 millió euró) „közpénz” (EU és nemzeti támogatás) volt, melyhez a legtöbb intézkedésnél a kedvezményezettek saját forrása is társult. A program keretében 2004. május 3-tól lehetett pályázni. A pályázatok száma, támogatási igénye és a kötelezettségvállalás prioritások szerint a következők szerint alakult:

- Az első prioritás „A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban” 4615 pályázat; 105,69 milliárd forint támogatási igény, a kötelezettségvállalás 60,9 milliárd forint.
- A második prioritás „Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása” 361 darab pályázat, 35,22 milliárd forint támogatási igény, a kötelezettségvállalás 14,9 milliárd forint.
- A harmadik prioritás „A vidéki térségek fejlesztése” 6037 pályázat 55,5 milliárd forint támogatási igény, a kötelezettségvállalás 26,8 milliárd forint.

Az AVOP pénzügyi forrásai és kifizetései prioritások és intézkedések szerint

6. táblázat

Me: millió Ft

Intézkedések prioritások szerint	Kötelezettség-vállalási keret	Szerződött összeg	Előleg kifizetés	Számla kifizetés	Kifizetés a keret százalékában
1. prioritás: A versenyképes alapanyag-termelés megalapozása a mezőgazdaságban	60 877	66 432	3 368	60 353	104,7
1.1 Mezőgazdasági beruházások támogatása	56 423	61 912	2 837	56 712	105,5
1.3 Halászat támogatása	1 447	1 466	177	1 130	90,3
1.4 Fiatal gazdálkodók támogatása	1 848	1 921	75	1 812	102,1
1.5 Szakmai továbbképzés és átképzés támogatása	1 159	1 133	278	699	84,3
2. prioritás: Az élelmiszer-feldolgozás modernizálása	14 947	14 497	1 631	12 393	93,8
2.1 A mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése	14 947	14 497	1 631	12 393	93,8
3. prioritás: Vidéki térségek fejlesztése	26 754	28 859	4 766	21 957	99,9
3.1 A vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése	3 836	3 330	284	2 450	71,3
3.2 A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	12 646	13 227	2 617	10 106	100,6
3.4 Falufelújítás és falufelújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	5 696	5 533	969	4 308	92,6
3.5 LEADER+	4 576	6 769	896	5 092	130,9
4. Technikai Segítségnyújtás (TS)	2 660	2 729	180	2 566	103,2
AVOP összesen	105 238	112 516	9 945	97 269	101,9

Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)

16. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó támogatások az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretén belül 4 intézkedéscsoport (tengely) mentén kerülnek felosztásra. A 2007-2013-as Európai Unió költségvetési időszakban több mint 5,1 milliárd Euró, azaz mintegy 1.300 milliárd Ft uniós forrás áll rendelkezésre a mezőgazdaság, a vidéki környezet és a vidéki térségek fejlesztésére.

Ezen források felhasználását az ÚMVP intézkedései szolgálják, melyek a program 4 stratégiai tengelye köré csoportosulnak:

- Mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és az erdészeti ágazat versenyképességének javítása
- A környezet és a vidék állapotának javítása, fejlesztése
- Az életminőség javítása vidéki területeken, és a diverzifikáció ösztönzése
- LEADER

Soha nem látott nagyságrendű fejlesztési forrásról van szó, hiszen az ÚMVP-ben

- a mezőgazdasági és erdészeti szektor versenyképességére 2, 366 milliárd euró (48 %)
- a környezetvédelmi és természeti környezet fejlesztésére 1, 626 milliárd euró (35 %)
- az életminőség javítására és a vidéki területek diverzifikációjára 690 millió euró (17%)
- a LEADER fejlesztések támogatására 272,3 millió euró forrás felhasználását fogadta el a Bizottság.

Az ÚMVP célja a versenyképes, a fenntartható fejlődést és gazdálkodást megalapozó mezőgazdaság megteremtése, a vállalkozások sokszínűségének fenntartása, életképes birtokszerkezet és racionális földhasználat ösztönzése, piaci szemlélet erősítése és a képzettségi szint emelése.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program eddigi végrehajtását sikeresnek ítélik meg. A teljes programozási időszakban tervezett 58-ból 36 jogcím került meghirdetésre.

Támogatási előleg

A mezőgazdasági beruházások gyorsított ütemű megvalósításának elősegítése érdekében támogatási előleg került biztosításra az ÚMVP keretén belül. A támogatási előleg igénylésének lehetősége a 91/2009. (VI.22.) Korm. rendelettel került meghirdetésre, amely alapján:

- az állattartó telepek korszerűsítésére;
- kertészet fejlesztésére;
- növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítésére (szárító);
- mezőgazdasági termékek értéknövelésére;
- öntözési beruházások megvalósítására,

az elnyert támogatási összeg maximum 20%-áig lehetett támogatási előleget igényelni.

A támogatási előleg-kérelmek adatait a következő táblázat foglalja össze:

Jogcím	Beérkezett támogatási előleg kérelem (db)	Beérkezett támogatási előleg igény (millió Ft)	Jóváhagyott előleg kérelmek (db)	Előleg kifizetés összege (millió Ft)
Állattartó telepek korszerűsítése	765	24 154	727	23 163
Növénytermesztés létesítményei (szárító)	163	1 837	154	1 667
Kertészet	66	1 374	56	1 059
Öntözés	92	867	83	817
Mg. termékek értéknövelése (ÉLIP)	222	5 934	213	5 808
Összesen	1 308	34 166	1 233	32 514

Forrás: MVH, 2009. december 1-i adatok

A támogatási előleggel az ügyfélnek 2010. január 31-ig kell elszámolnia, azaz a beruházás meghatározott részét még 2009-ben meg kell valósítani.

Az előleghez Európában egyedülálló módon az ügyfeleknek nem kell 110%-os biztosítékot letennie, hanem helyette – garanciavállalásként – azt a hazai költségvetés biztosítja.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének általános szabályairól szóló FVM rendelet (23/2007. (IV. 17.) módosításra került, amely – a gazdálkodói igények, visszajelzések maximális figyelembevételével – számos könnyítést, kedvezőbb feltételt tartalmaz, ezek közül csak a legfontosabbak:

- meghosszabbításra került a beruházások megvalósítására rendelkezésre álló határidő, gépek esetében 2 évre, egyéb beruházások esetében 3 évre;
- a válság miatt a foglalkoztatási kötelezettségre vonatkozó szankciók megszüntetésre kerültek;
- eltörlésre került a kötelező biztosítás;
- a kötelezően teljesítendő kiadások mértéke 80%-ról csökkentésre került 50%-ra;
- az egyéb elszámolható költségek részeként a közműszolgáltatóknak fizetendő rácsatlakozási díj is elszámolható.

A KAP reform részeként 2010. után többletforrások kerülnek a vidékfejlesztésre átcsoportosításra. Az Európai Tanács tárgyév elején fogadta el az új kihívásokra adandó Közösségi válaszok részeként a 1698/2005/EK rendelet módosítását, amely keretében a tagországoknak plusz 1,02 Mrd euró EMVA forrást biztosít az új kihívásokra. Az Európai Gazdaságélénkítő Csomag keretében Magyarország számára 48,3 millió EUR került megítélésre. A Tej Termékpálya Bizottsággal és a szakmai szervezetekkel történt konzultációt követően, az FVM felső vezetése úgy döntött, hogy Magyarország a teljes összeget a 74/2009/EK rendelettel módosított 1698/2005/EK rendelet 16a. cikk e) pontja szerint megjelölt intézkedésre a tejágazat szerkezetátalakítására tervezi fordítani.

Ezek alapján az ÚMVP részeként kidolgozásra került a 1698/2005/EK rendelet 40. cikke szerinti jogcím, amely az állatjóléti intézkedéseket tartalmazza. Az ÚMVP módosítás a kijelölt határidőre – július 15-én – benyújtásra került az Európai Bizottsághoz. Az intézkedés elfogadásáról, illetve az esetleges módosításokról a Bizottság 4 hónapon belül hozza meg döntését.

ÚMVP megvalósításának első fázisa (2007 – 2008)

Az elmúlt két évben sikeresen lezárult az ÚMVP megvalósításának első fázisa. Ennek során a tervezett 58-ból 36 db támogatási jogcím került beindításra figyelembe véve az agrárágazat és vidékfejlesztés érdekeit, a Nemzeti Stratégiában megfogalmazott célokat, összhangban a szakmapolitikai célokkal.

A megnyitott intézkedésekre - összehasonlításban a SAPARD, NVT vagy AVOP programokkal - „rekordmennyiségű”, több mint 116,6 ezer támogatási kérelem érkezett be az MVH-hoz a magyar gazdáktól, illetve vidékfejlesztésben érintett önkormányzatoktól uniós források igénybevételére, amelyben az igényelt forrás összege 842,7 Mrd Ft.

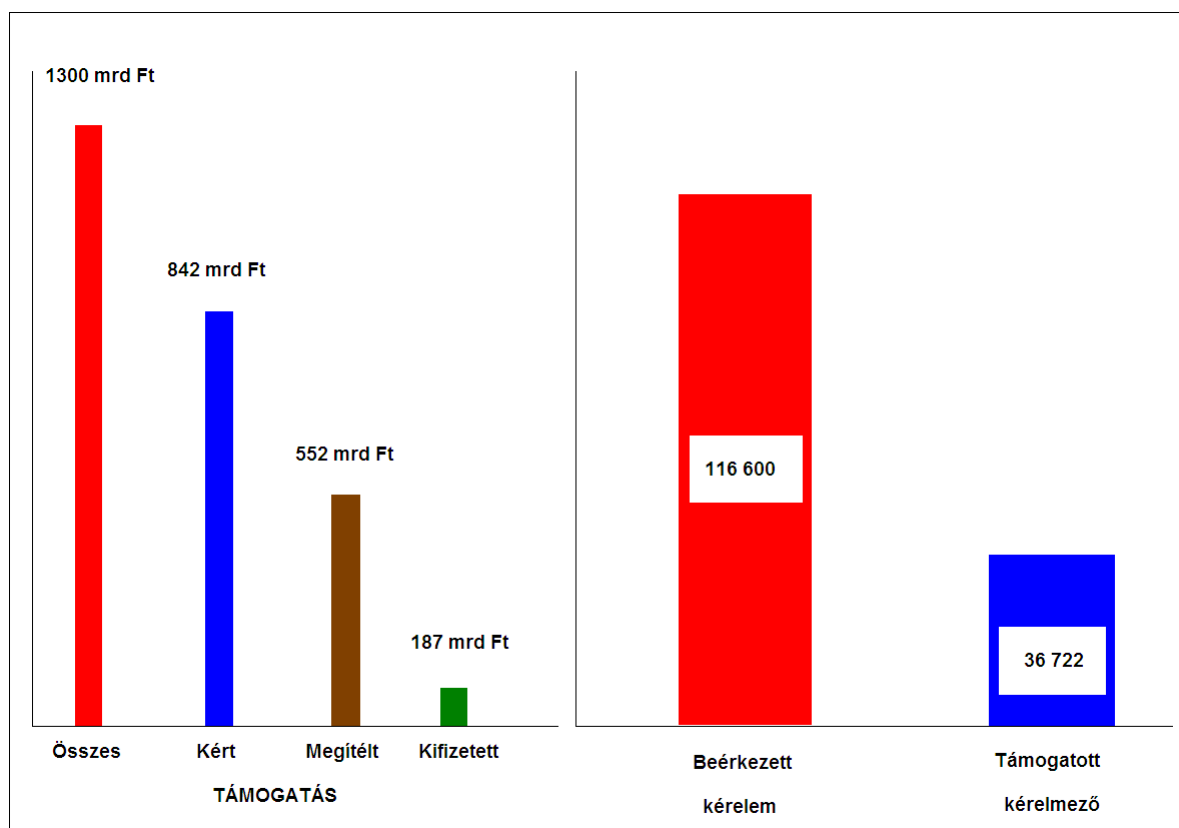
A megnyitott intézkedésekre – a jelenlegi feldolgozottsági adatok alapján – a jogosultsági feltételek ellenőrzését követően 522,7 Mrd Ft támogatás került megítélésre, mely értelmében 36 722 gazdálkodó és vidékfejlesztésben érintett önkormányzat kapott támogatási határozatot arról, hogy uniós EMVA forrás igénybevételére jogosult.

Ez idáig 64 563 kifizetési kérelem érkezett be az MVH-hoz. Az ÚMVP keretében több mint 187,4 Mrd Ft támogatás kifizetése történt meg.

A fentieket az 18. ábra mutatja.

Az ÚMVP keretfelhasználása

18. ábra

ÚMVP megvalósításának II. fázisa (2009-2011.)

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2009. első félévében indult a szakképzést szolgáló támogatási konstrukció, a Képző Szervezetek katalógusba vétele megtörtént.

Folytatódott az első fázisban meghirdetett egyes jogcímek további üzemeltetése:

- Kedvezőtlen Adottságú Területek kompenzációja
- Natura 2000 gyepterületek kompenzációja
- Mezőgazdasági területek erdősítése (2009. május 1. június 30. között)
- Erdészeti potenciál helyreállítása (2009. november 1. november 30. között)

Az ÚMVP második fázisának kezdetén, a 2009. évben a korábban még nem meghirdetett jogcímek elindítása:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatás (kihirdetésre került 2009. május 14-én),
- nem termelő beruházások mezőgazdasági területen (kihirdetésre került 2008. március 27-én),
- az agrár-erdészeti rendszerek támogatása (kihirdetésre került 2009. április 16-án),
- kiskapacitású nyersszesz, nyersolaj üzemek létrehozása (kihirdetésre került),
- mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó szakmai képzések (kihirdetésre került),
- mezőgazdasági út fejlesztése (kihirdetésre került 2009. szeptember 29-én),
- Leader (kihirdetésre került 2009. szeptember 17-én)
- erdő-környezetvédelmi intézkedések (kihirdetésre került 2009. szeptember 24-én)
- erdőszerkezet-átalakítás (kihirdetésre került 2009. október 22-én)
- a Nemzeti Diverzifikációs Program keretében megvalósuló támogatások (2009. november 16. - december 15.)

Továbbá egyes korábban meghirdetésre került intézkedések ismételten megnyitásra kerültek/kerülnek:

- állattartó telepek korszerűsítése (2009. november 16-december 15.)
- kertészet korszerűsítése (2009. december 1- 2010. január 15.)
- öntözés (2009. november 1-30.)
- fiatal gazda (2009. szeptember 15-október 31.)
- szaktanácsadás (2009. december 1-15.)
- termelői csoportok (2009. szeptember 1-30.)
- mezőgazdasági termékek értéknövelése (2009. október 20.-november 30.)
- mikro vállalkozások létrehozása és fejlesztése (2009. november 16.- december 16.)
- turisztikai tevékenységek ösztönzése (2009. november 16.- december 16.)
- falumegújítás, falufejlesztés (2009. november 16.- december 16.)
- vidéki örökség megőrzése (2009. november 16.- december 16.)

A II. fázisban 2010. elején az I. tengely egyes intézkedései ismételten megnyitásra kerülnek, úgymint:

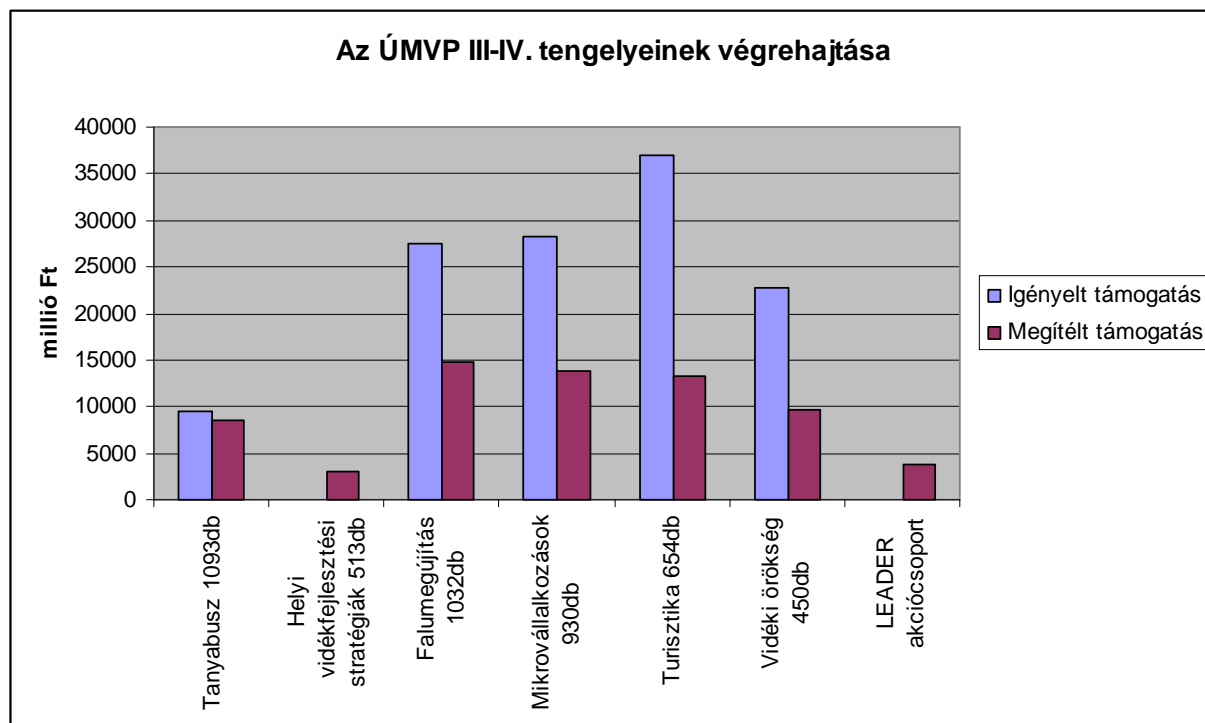
- növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítése;
- ültetvénytelepítés (fás, -lágyszárú);
- fiatal erdőállomány ápolás;
- mezőgazdasági termelők gazdaságátadási támogatása.

A II. fázisban 2010. elején a II. tengelyen belül „az őshonos mezőgazdasági állatfajták tenyésztésben történő támogatása” jogcím indul el.

A 2009. év egyik további kiemelt feladata a már megítélt támogatásokhoz kapcsolódóan a kifizetések gördülékeny biztosítása, a gazdálkodók likviditási helyzetének javítása (többek között ezt szolgálják a Vhr. fentiekben ismertetett módosításai is és az előleg). A II. fázisban került továbbá meghirdetésre a diverzifikációs programhoz kapcsolódó intézkedések is.

Kiemelt figyelmet érdemel az ÚMVP II. és IV. tengelye, melyek életre hívásának célja nem a szigorú értelemben vett agrárfejlesztés, hanem a vidéki népesség életkörülményeinek javítása, lehetőségeik bővítése, a vidéki régiók gazdaságélénkítése, a foglalkoztatás és az egzisztenciateremtés lehetőségeinek kiszélesítése. Ezen két tengely forrásainak felhasználását a 19. ábra mutatja.

19. ábra

17. Halászati Operatív Program (HOP)

A halgazdaság fejlődését 2004 óta két európai program segítette elő. Mindez nagymértékben járult hozzá ahhoz az öröndetes változáshoz, ami az egészségesebb táplálkozás terén következett be hazánkban, ti. a haltermékek fogyasztása 39%-kal emelkedett az elmúlt 3 évben. Csatlakozásunkkal az AVOP „A halászati ágazat strukturális támogatása” címmel mintegy másfél milliárd forint támogatás került felhasználásra 54 halgazdasági projekt sikeres megvalósításával

A 2007-2013-as tervezési időszakra a HOP (önálló strukturális alapként) 13 Mrd Forint keretösszeggel szolgálja a lakosság halfogyasztásának növelését és a magyar halászat műszaki-biológiai hátterének fejlesztését.

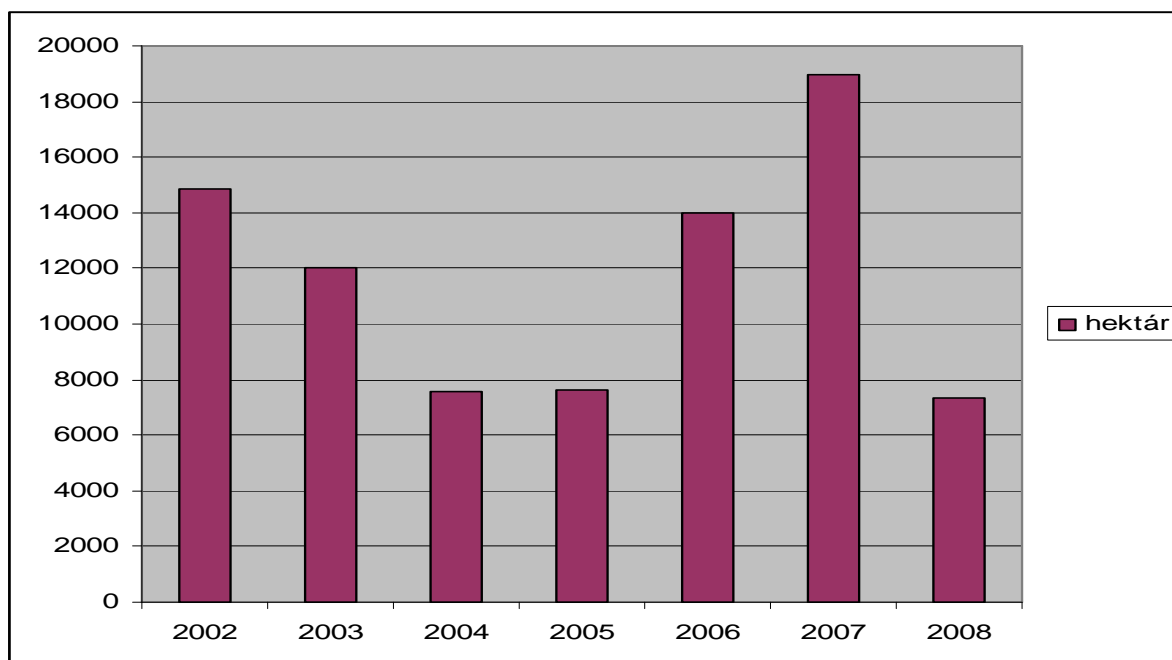
18. Nemzeti Erdőtelepítési Program

A kedvező támogatáspolitikai és az átalakuló társadalmi értékítélet következtében Magyarországon 2002 – 2008 időszakában 83.000 ha erdő került eltelepítésre. Öröndetes, hogy a telepítések jelentős része a magánerdészeti szektorban valósult meg.

Év	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
hektár	14830	12015	7574	7657	13989	18948	7333

Erdőtelepítések 2002. és 2008. között (83 000 ha)

20. ábra

Az erdősültség növelése, azzal együtt, hogy elsődleges agrárpolitikai célkitűzés, csupán távlati gondolkodás, és hosszú távú építő munka mellett valósulhat meg, így értékelni is csak ilyen szemlélet mellett lehetséges. 1945-től napjainkig a korábbi 11,8 százalékról 20,1 százalékra emelkedett hazánk erdősültsége, ami összességében 750 ezer hektáros erdőterület növekedést jelent.

A Nemzeti Erdőtelepítési Program hosszú távú célként, a következő 35–50 év során további 686 000 hektár új erdő telepítésére, az ország jelenleg optimálisnak tartott 27 százalékos erdősültségére tett javaslatot.

19. Termékpályák és piacszabályozás

Gabona

Az uniós csatlakozásunk előtt a gabona intervenció intézménye Magyarországon különböző formában működött, de minden évben meghirdetésre került. A garantált árak az évek folyamán fokozatosan változtak, a csatlakozást megelőzően 1998-ban (580 ezer tonna 16,5-18 ezer Ft/t felvásárlási áron) és 2002-ben (170 ezer tonna 21-23 ezer Ft/t felvásárlási áron) került sor lényegesebb felvásárlásokra.

A gabona közraktározása Magyarországon a piaci szereplők körében elismert, évente több millió tonnás nagyságrendben kerül közraktározásra gabona. A legtöbb évben a magyar állam a közraktárba letett gabonák esetében tárolási támogatást (általában 20 Ft/t/hét mértékben) és a közraktári jegyre felvett banki hitelekre kamattámogatást nyújtott a likviditás bővítése érdekében. A közraktári támogatás az EU közös agrárpolitikájába nem illeszthető be, így ezt a támogatási formát a csatlakozást követő 3 éves átmeneti időszak után, 2007-től már nem biztosíthatjuk.

Az uniós csatlakozás időpontjától az EU gabona intervenció rendszerét Magyarországon is, amely a folyamatos reformok ellenére a 101,31 EUR/t intervenció alapár szintjén biztonsági hálót képez a gabonapiacra. A Közös Agrárpolitika egymást követő reformjai érintik a gabona intervenció szabályozását is. A reformok során az elmúlt évtizedekben a gabonák intervenció ára 160 €/t szint feletti árról, fokozatosan 101,31 €/t-ra csökkent. A legutóbbi (2008-as) módosításokat követően a lényeges változtatások a 2010/2011-es szezontól kezdve lépnek hatályba.

A búzán kívül minden más intervencióra jogosult gabona (kukorica, árpa, rizs, durumbúza, cirok) intervenció felvásárlása évente 0 tonnában lesz rögzítve azzal, hogy a felvásárolható mennyiséget az aktuális piaci helyzet figyelembevételével, a Bizottság bármikor megemelheti.

Ezeknél a gabonáknál (kukorica, árpa, rizs, durumbúza, cirok) az intervenció felvásárlás – amennyiben erre sor kerül – az eddigi fix áras (101,31 EUR/t) felvásárlással ellentétben pályázatos rendszerben fog működni. Ennek értelmében a beérkező felajánlások közül csak a legkedvezőbbeket fogadja el a Bizottság, a felvásárlási ár nem lehet magasabb a 101,31 EUR/t intervenció áránál.

A csatlakozás óta ezen az árszinten 2005-ben 4,2 millió tonna, 2006-ban pedig 4,5 millió tonna gabona felvásárlására került sor. 2007-ben és 2008-ban a kedvező piaci helyzet miatt nem került sor lényeges beavatkozásra, míg a 2009-es felvásárlások következtében, jelenleg mintegy 600 ezer tonna intervenció gabonakészlettel rendelkezünk.

Cukor

A cukorpiac közösségi szabályozása hazánk EU-s csatlakozását követően, rövid időn belül jelentős változáson ment keresztül – 2006-os reform –, amelynek célja az EU cukortermelés és kereskedelem közösségi rendszerének a nemzetközi követelményekkel való összhangba hozása, valamint versenyképességének jövőbeni biztosítása volt, többek között a kínálat erős korlátozásával.

Szerkezetátalakítási folyamat által érintett régiókban indokolt a cukorrépa-termesztés és cukortermelés alternatívái kidolgozásának ösztönzése. Ezért a tagállamok rendelkeznek azzal a lehetőséggel, hogy a szerkezetátalakítási alaphoz származó források bizonyos részét diverzifikációs intézkedések céljára elkülönítsék.

Magyarország a cukorreform előtt rendelkezésre álló cukorkvótájának (401.684 t) a 75,0002%-ról (301 264 t) lemondott, így a Tanács 320/2006/EK rendeletének 7. cikke alapján a tagállam kiegészítő diverzifikációs támogatásra is jogosult. A nemzeti cukorkvóta 75%-át meghaladó lemondás esetén a rendelkezésre álló diverzifikációs keret összege 75%-kal növelendő, mely esetben a teljes diverzifikációs támogatás összege 29.955.623,30 €-ről 52.422 340,78 €-ra nő, köszönhetően a 22.466.717,48 € mértékű kiegészítő diverzifikációs támogatásnak.

A rendelkezésre álló kiegészítő diverzifikációs pénzügyi keret felosztása a tagállam (FVM) hatásköre, a közösségi szabályozás alapján lehetőség nyílik arra, hogy a kiegészítő támogatást részben vagy egészben a termelők kapják (közvetlen támogatás), a fennmaradó rész a diverzifikációs program intézkedései mentén felosztható. A termelést továbbra is folytató cukorrépa termelők szempontjából fontos, hogy a Tanács 320/2006/EK rendelete nem tartalmaz tiltást a keret felhasználására gazdaságaik korszerűsítése, az e célra alkalmazott berendezések modernizációja, illetve a kapcsolódó beruházások terén.

A korábbi és jelenlegi reformlépéseknek köszönhetően, Magyarország a kvótájának több mint 75 százalékát visszaadta, a csatlakozás után öt cukorgyárból négy bezárni kényszerült, az egyetlen fennmaradó kaposvári cukorgyár alapanyag-ellátása biztosított.

A helyzet minél hatékonyabb kezelését az FVM egy, több jogszabályból álló és összefüggő csomag kidolgozásával kívánta megoldani. A cukorrépa-termelők nemzeti kiegészítő támogatásáról szóló 133/2008. (X. 10.) FVM rendelet a cukorrépa termelőket tonnánként 10,58 € nagyságrendű nemzeti forrásból finanszírozott támogatásban részesíti.

A tejszíni feszültségek kezelése

2009 januárjában meghirdetésre került egy 2,5 milliárd forintos csomag, melynek elemei az alábbiak voltak:

1. Szarvasmarha levél és útlevel kiállítási költségeinek, valamint a szarvasmarha füljelzők előállításának költségeinek az átvállalása (200 millió, illetve 450 millió forint);
2. Szállítási költségek elengedése az 53/2009. (IV. 16.) FVM rendelettel módosított a 46/1999 FVM rendelet alapján (200 millió forint);
3. A szarvasmarha tartóknak az állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatban felmerülő költségeihez adható támogatásban történő részesítése a 148/2007. (XII. 8.) FVM rendeletnek a 1. számú melléklet, C001-es sorának a 22/2009. (III. 13.) FVM rendelettel történt módosítása alapján (200 millió forint);
4. Az 54/2009. (IV. 16.) FVM rendelet keretében a tejfeldolgozók is igénybe vehetnek de minimis támogatást; az alkalmazásukban álló személyek után 130 ezer forintot, legfeljebb 200 ezer EUR keretösszegben. Az intézkedés keretében 500 millió forint ágazati támogatást kaptak a kedvezményezettek;

5. Az iskolatej program támogatási rendszerét oly módon módosítottuk a 166/2008. (XII. 22.) FVM rendelet módosításáról szóló 24/2009. (III. 13.) FVM rendelettel, hogy a programban résztvevők további támogatásban részesülhessenek. Ennek keretében az eddig 23 forint deciliterenként igényelhető támogatási szintet 27,6 forintra emeltük meg;
6. A tej- és tejtermékek fogyasztásának ösztönzését célzó többirányú, 145 millió forintból megvalósuló marketing program célzottan a hazai termékek fogyasztására buzdítjuk a fogyasztókat.
7. -Az EU által, a 73/2009/EK tanácsi rendelet 68. cikkében meghirdetett különleges támogatás keretében, a SAPS, vagy SPS boríték 2013-as nemzeti felső határ 3,5%-át teljes egészében a tejágazat javára fordítjuk, aminek összege mintegy 46 millió EUR. A támogatás az értékesített tej mennyisége alapján kerül kiszámításra, majd kifizetésre. A későbbi tagállami döntés függvényében a várható kifizetés a kvótaév, vagy a naptári év lezárásának figyelembe vételével történik. Az előzetes számítások szerint a támogatás összege várhatóan 6-7 Ft/liter. A támogatás kifizetése az Európai Unió közvetlen kifizetésekre vonatkozó határidők és szabályok alapján történik. A támogatás a 2010-es éven alapul. A kifizetés ez alapján 2010. december 1-jétől, a Bizottság jóváhagyása esetén pedig előrehozottan, akár 2010. október közepétől kezdődhet.

Borpiac

Az Európai Unió borpiaci reformja lehetőséget ad és egyben kikényszeríti a teljes közösségi és tagállami jogszabályi környezet újraalkotását. Ez természetesen magával vonja a teljes szőlő-bor termékpályai érdekeinek, stratégiájának átgondolását. A kormányzat és a szakma elmúlt évek során bejártatott és eredményes egyeztetései jó lehetőséget adtak arra, hogy az átgondolt és megalapozott szakmai elképzelések megvalósítását szolgálhassa a jogszabályi környezet. 2008 és 2009 években az egyik legnagyobb változást a borágazatban a közösségi borpiaci reform lezárása és hatályba lépése jelentette.

Az Európai Unió borpiaci szabályozása sok tekintetben új fogalmakkal, szabályozási megoldásokkal, a korábbi borpiaci szabályozáshoz képest más eszközökkel ismertette meg az államigazgatást és az ágazat szereplőit.

A szőlő-bor ágazat támogatási lehetőségeit Magyarország Nemzeti Programja határozza meg, amely Magyarország rendelkezésére álló közösségi ágazati támogatások felhasználásának 5 éves terve. A támogatási program összeállítása a szakmai és érdekképviselő szervezetek széleskörű bevonásával került kidolgozásra, és tartalmazza a szőlő-bor ágazat fejlesztési elképzeléseit és annak megvalósítási programját a következő 5 évre vonatkozóan.

Magyarország a program végrehajtásában időarányosan halad, Nemzeti Boríték felhasználása az első évben: 99,9%, míg a kivágási támogatások kifizetése 99,2% volt.

Étkezési célú alkoholpiaci ellátását szolgáló lepárlás támogatása. A szőlő felvásárlási piacán, valamint a borpiacon kialakult helyzet (alacsony árak, alacsony likviditás, érzékelhető igény a borpárlatra és a bordszillátumra) figyelembe vételével javasolt a szeszesital-piac ellátását szolgáló borlepárlás támogatása.

Az intézkedés célja a 2009. évi szőlőfelvásárlások elősegítése. A program része a bor nemzeti támogatási programnak, tehát az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból kerülne finanszírozásra. A támogatási keret tervezett összege 1 850 000 euró, ez mintegy 100 000 hl bor lepárlására elegendő. A támogatás összegével kapcsolatban még folynak az egyeztetések a szakmai szervezetekkel.

További feltétel, hogy csak 2009-ben termelt szőlőből készült bor ajánlható fel lepárlásra, egy hektárról legalább 70, de legfeljebb 84 hektoliter. A beszállított alkohol mennyiségének hektáronként el kell érnie a 840 hektoliterfokot. Ezek a korlátozások a célkitűzés lehető leghatékonyabb eléréséhez szükségesek.

Szőlőültetvény szerkezetátalakításának és -átállításának minősülnek a fajtaváltás, az ültetvény áttelepítése, az ültetvény támrendszerének létesítése, az ültetvény támrendszerének korszerűsítése tevékenységek elvégzése.

A szerkezetátalakítási és -átállítási támogatás a szerkezetátalakítás költségeihez való hozzájárulásból és a szerkezetátalakítással járó bevételkiesést (a szerkezetátalakítással járó bevételkiesés hektáronként 500 000 Ft) ellentételező pénzbeli kompenzációból tevődik össze. Az MVH a kifizetéseket úgy teljesíti, hogy évente október 15-ig az összes kifizetés átlaga a 12 500 euró/ha összeget ne haladja meg. Ez azt jelenti, hogy az 1 hektárra jutó szerkezetátalakítási és -átállítási támogatás átlagos összege a 2007/2008-as borpiaci évben érvényes 8000 euró/ha összegről növekedett.

Zöldség-gyümölcs

A zöldség-gyümölcs piacszervezés és ezen belül a termelői szervezetek és a zöldség-gyümölcs termelői csoportok tevékenységét három szinten szolgálja. Először a termelők összefogásának és zöldség-gyümölcs termelői csoportokba való tömörülésének ösztönzésével, majd a már meglévő és elismert termelői szervezetek megerősítésével, és végül a különböző termelői szerveződések közötti együttműködések ösztönzésével.

A reformfolyamat eredményeképpen a zöldség-gyümölcs termelői csoportok működéséhez és létrehozásához nyújtott támogatás mértéke megkétszereződött, legnagyobb összege pedig egységesen 25 millió forintra nőtt. Az elismerési tervben foglalt támogatható beruházások köre kibővült, így ez évtől a tagok termékének tárolását, válogatását és csomagolását szolgáló infrastruktúrákon túl a termék begyűjtéséhez szükséges eszközkhöz kapcsolódó beruházások is támogathatóak.

Az ágazat egységesebb megjelenését szolgálja e tekintetben, hogy az értékesített termék értékbe 2008-tól beleszámít az elsődlegesen feldolgozott termékek, valamint a melléktermékek értéke is. A termelői szervezetek illetve a zöldség-gyümölcs termelői csoportok együttműködését segíti, a közös értékesítést ösztönző szabályok bevezetése is. A specializáció és a piaci igények jobb kiszolgálása és a piaci versenyben való jobb helytállás érdekében egy termelő egyszerre több termelői szervezetnek is tagja lehet, azzal a megkötéssel, hogy egy adott termékkel csak egy szervezetnek lehet tagja. Az elismerés bármely, zöldségre, gyümölcsre, gombára, illetve ezek tetszés szerinti csoportjára, minden zöldség és gyümölcsre, valamint feldolgozóipari céllal termesztett zöldségre és gyümölcsre is kérhető.

A reform következtében vált a működési programok fontos részévé a válság-kezelés és megelőzés. A termelői szervezetek így nagyobb szerepet kaptak a piaci zavarok elkerülésében és kezelésében. Erre való ösztönzésként a támogatás felső korlátja is 4,6%-ra növekedett, azzal, hogy ezt a növekményt kizárólag ezekre a válság-megelőzési és kezelési intézkedésekre lehet fordítani. A válság-megelőzés és kezelés a legtöbb esetben akkor lehet igazán hatékony, ha a termelői koncentráció az adott piacra elér egy kritikus szintet. A termelői szervezet vagy azok társulása által alkalmazott intézkedések bizonyos feltételek megvalósulása esetén kiterjeszthetők a termelők egy szélesebb körére, azonban azok a termelők, akik nem tagjai a termelői szervezeteknek, támogatást nem kaphatnak a felmerülő válságok következtében jelentkező költségeik fedezésére.

Dohány

A mediterrán növények 2004-ben elfogadott reformja alapján, a dohánytermelés támogatása 2010-től a következőkre változik: a támogatás 50%-a a termeléstől függetlenül kerül kifizetésre, a fennmaradó 50% pedig átkerül a II. pillérbe.

Ebben az évben az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás (SAPS), valamint az ahhoz kapcsolódó kiegészítő nemzeti támogatások (top up) 2009. évi igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 37/2009. (IV. 3.) sz. FVM rendeletben foglaltak alapján:

- a Burley dohány termesztése támogatásának keretében termeléshez kötötten - hektáronként - legfeljebb 750 000 Ft, termeléstől elválasztva - történelmi bázis jogosultságonként - legfeljebb 300 000 Ft támogatás vehető igénybe;
- a Virginia dohány termesztése támogatásának keretében termeléshez kötötten - hektáronként - legfeljebb 940 000 Ft, termeléstől elválasztva - történelmi bázis jogosultságonként - legfeljebb 380 000 Ft támogatás vehető igénybe.

2010-től a KAP felülvizsgálatakor a Bizottság engedélyezett szerkezetátalakítást bármely ágazatra, többek között a dohányra is. A szerkezetátalakítási programnak figyelembe veszi az adott térség általános munkalehetőségeit, valamint biztosítja a továbbá foglalkoztatást oly módon, hogy abban csökkenés nem következhet be.

Zöldség-gyümölcs Termelői Értékesítő Szervezetek (TÉSZ)

A TÉSZ-ek hazai megalakulását a 2003. és 2004. évi kiemelt támogatási rendszer nagyban segítette. A gazdasági szükségszerűség és a nemzeti támogatás együttes hatására, 2005. elejéig 100 db, 60 millió és 2 milliárd Ft közötti tagi árbevételű TÉSZ alakult az országban. A számuk 2007-ben 60 alá csökkent, ami elsősorban az összeolvadásoknak volt betudható. 2008. folyamán 13 új szervezet kapott termelői csoportként elismerést, ill. tovább folytatódott a koncentráció. 2008. végén 67 szervezet rendelkezett ún. előzetes, ill. végleges TÉSZ elismeréssel. A TÉSZ-ek 2005-ben 23,5 milliárd Ft értékű tagi árut (a nem tagi árbevétellel együtt 32,8 milliárd Ft) forgalmaztak. A fagykárokkal is sújtott 2007-ben a tagi árbevétel 29,6 milliárd, a nem tagi árbevétellel együtt 36,2 milliárd Ft volt. A 2008. évet bemutató adatszolgáltatás alapján e szervezetek tagi árbevétele megközelítette a 34, a teljes bevételük pedig a 42,5 milliárd Ft-ot. A tagi árbevétel 8 szervezet esetében meghaladja a nettó 1 milliárd Ft-ot, ill. 2 TÉSZ esetében a 3,5 milliárd Ft-os forgalmat is.

A gyümölcs- és zöldségpiac közös szervezésének 1996-ban végrehajtott reformja óta a termelői szervezetek és működési programjaik a gyümölcs- és zöldségkínálat csoportosításának kulcsfontosságú elemei. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján is még mindig a termelői szervezetek a legeredményesebbek a nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncokkal való együttműködésben. Az FVM-nek továbbra is célja, hogy a termelői szerveződések minél nagyobb mértékben vállalják át a piac szervezését, a kereslet és a kínálat, valamint a termelők érdekeinek megfelelő képviseletét, ezáltal is tovább javítva piaci alkupozíciójukat. A hatékonyság növelése érdekében egyes területeken tovább ösztönzi újabb termelői szerveződések létrejöttét, újabb termelő tagok beintegrálását, illetve a kisebb szervezetek ésszerű összeolvadását. A termelés hatékonyságának növelése érdekében a minisztérium továbbra is segítséget nyújt az ágazat szereplőinek tevékenységeihez. A magyar zöldség-gyümölcs termelés stratégiájában továbbra is első helyen szerepel a termelői szervezetek megerősítése, hiszen rajtuk keresztül növelhető az ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A TÉSZ-ek igényei alapján létrejöhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakemberképzés. Általuk erősíthető az őstermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazat specifikus marketingtevékenység. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a – jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő – feldolgozóipar érdekelttségét is növelné a magyar termékek iránt.

További eredmény a feldolgozóipari támogatások körének szélesítése, amelynek alapján öt éves átmeneti időszak keretében közvetlen támogatást lehet adni a feldolgozóipari célú málna és eper termesztéshez, amelynek mértéke 230 €/ha. Ezt a tagállam saját forrásból 400 €/ha összegig kiegészítheti. Magyarországon ez a támogatás összesen 1700 ha területre adható.

A válság megelőzési és -kezelési intézkedések – beleértve bárminemű tőke- és kamat-visszatérítést, – a működési program keretében felmerülő kiadások legfeljebb egyharmadát tehetik ki. A válságkezelési és megelőzési intézkedéseket a minisztérium által elfogadott működési programok keretében, a termelői szervezetek működési alapjából finanszírozhatják. A működési alap támogatásának intenzitása legfeljebb 60 százalék lehet.

A piacról kivont áruért a működési alapból fizethető legnagyobb kompenzáció mértékét a bizottsági rendelet melléklete tartalmazza. A piaci kivonás az egyes termelői szervezetek egy terméke tekintetében sem haladhatja meg a forgalomba hozott termékek mennyiségének 5 %-át. A zöldség- és gyümölcsfélék be nem takarítása esetén a kivonás vonatkozásában a rendelet mellékletében meghatározott értékek 90%-a lehet a kompenzáció legnagyobb mértéke.

A piacról kivont áru rendeltetése ingyenes szétosztás elsősorban oktatási és szociális intézmények részére. Ennek gyakorlati lebonyolítását külön eljárás szerint kell megszervezni, és a fogadó intézmények közreműködésére és felelősség vállalására is szükség van.

A fenti ismertetett válság-megelőzési és kezelési intézkedéseke alkalmazásához a véglegesen elismert termelői szervezetnek a működési programját módosítani kell, tekintettel arra, hogy jelenleg egyetlen elfogadott működési program sem tartalmaz válságkezelési intézkedéseket. Átmeneti rendelkezésként a Bizottság engedélyezte, hogy a termelői szervezetek saját kockázatra végrehajtsanak bizonyos válság megelőzési és kezelési intézkedéseket, amennyiben azokat a tagállam utólag a működési program módosításában elfogadja.

20. Az áruházláncok erőfölénye elleni intézkedések

Az agrártárca a mezőgazdasági termelők beszállítói biztonságának erősítése érdekében már 2005-ben, a kereskedelemről szóló törvény (2005. évi CLXIV. Tv.) megszületése előtt kezdeményezte a kiskereskedelmi áruházláncokkal Etikai Kódex létrehozását, amelyet a termelők, a feldolgozók és a kereskedelmi láncok dolgoztak ki, és az elvárható piaci magatartásokat és szabályokat tartalmazta. A minisztérium koordinálásában, valamennyi piaci szereplővel lefolytatott tárgyalások eredményeként elkészült az Etikai Kódex, amit sajnós a kereskedők – többek között a fent említett kereskedelmi törvény időközbeni hatályba lépésére hivatkozva – nem írtak alá.

Ezt követően a téma állami szabályozási szinten háttérbe szorult. 2008 nyarán aztán a gyümölcs, különösen a dinnyepiacon kialakult események ismét nyilvánosságra hozták az anomáliákat, új lendületet adva a korábbiaknál hathatósabb lépések megtételének. Így az agrártárca egyeztető megbeszéléseket folytatott 2008 decemberében a mezőgazdasági termelők és feldolgozók, illetve az élelmiszer-kiskereskedelemmel foglalkozó vállalkozások képviselőivel a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos kereskedői magatartásról. A felek akkor a második lehetőség kidolgozása mellett döntöttek. Bár az etikai kódex 2009 áprilisában a felek által aláírásra került, végül 2009. július 1-én nem lépett hatályba a kereskedők visszalépése, valamint a magyar versenyfelügyeleti hatóság (GVH) kifogásai miatt.

Ezt követően a magyar Országgyűlés 2009 júniusában elfogadta „a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról” szóló, az agrártárca által kidolgozott törvényt.

Ezzel párhuzamosan az Országgyűlés elfogadta a az agrárpiacon rendtartásról szóló 2003. évi XVI. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXXXVII. Törvényt.

A magyar eseményekkel párhuzamosan az Európai Bizottság is foglalkozott részben ezzel a témával a 2007-es élelmiszer árobbanásra adandó válaszként. A két Tanácsi ülésén lezajlott vitában Magyarország támogatta mindkét tagállam beadványát és a dokumentumaikban foglaltakat, és jelezte: rendkívül fontos az élelmiszerlánc működésének vizsgálata, mivel a kiskereskedelemben egyre inkább meghatározó helyzetbe kerülnek a nagy üzletláncok és a nemzetközi kiskereskedelmi láncok. Ezen túlmenően 2009. szeptember 09-10-i budapesti találkozójukon a V4 országok – valamint ehhez csatlakozva Bulgária és Románia – a tárgyhoz kapcsolódó közös fellépésről döntöttek. Magyarország szerint szükség van a kiskereskedők társadalmi felelősségvállalását kifejező magatartási kódexek bevezetésére.

Magyarország a Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2009. szeptember 7-i ülésén javasolta „az élelmiszer-kereskedelmi láncok versenyellenes, árletető kereskedelmi gyakorlatának és árpolitikájának EU szintű felülvizsgálatát, és határozott lépések megtételét a probléma feloldására.”

21. Válságkezelő intézkedések

A 2008 októberében kirobbant pénzügyi, gazdasági világválság súlyos ipari, építőipari és szolgáltatás piaci visszaesést hozott a világra, így Magyarországra is. Az élelmiszeripar válság érintettségé azonban kisebb, mint az iparé, vagy az építőiparé. A folyó termelés finanszírozását és az elnyert uniós pályázatok megvalósulását fékezheti a hitelhez jutás megnehezülése, ami előnyös pozíciók kihasználását akadályozza. Volumenében látványosan bővülő agrárexportunk alakulása sem ad okot arra, hogy a bank szektor az agrárgazdasági kockázatokat a válságnak jobban kitett nemzetgazdasági ágakhoz mérten kezelje, hiszen ágazataink az iparhoz és építőiparhoz hasonló mértékű piacvesztést sem 2008-ban, sem 2009-ben nem szenvedtek el.

Az agrárgazdaság forgóeszköz igényes nemzetgazdasági ág. Bevételei szakaszosan jelentkeznek, kiadásai viszont folyamatosak, ezért hiteligénye magas. A hitelhez jutás megnehezülése, a banki források elapadása éppen ezért érzékenyen érintette és érinti ma is az agrárgazdaságot. Így érthető, hogy valamennyi, válságkezelést célzó intézkedésünk a hitelhez jutás feltételeinek javítását célozza.

A gazdasági és pénzügyi válság hatásainak enyhítésére a tárca a Magyar Fejlesztési Bank Zrt-vel együttműködve az elmúlt hónapokban több, az ágazat likviditásának fenntartását és jövedelemtermelő képességének javítását elősegítő hitelprogramot dolgozott ki és léptetett életbe. Ezek a következők:

1. Agrár Fejlesztési Hitelprogram a beruházások megvalósítását segíti (25 Mrd Ft);
2. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program projekt kiegészítő hitel keretében az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) keretében egyes jogcímekhez igénybe vehető elnyert támogatásokkal megvalósuló beruházások kivitelezésének gyorsítása érdekében vehetnek fel éven túli beruházási hitelt a mezőgazdasági vállalkozások;
3. Agrár Forgóeszköz Hitelprogram keretében termelésfinanszírozáshoz vehetik igénybe a mezőgazdasági termelők az éven túli lejáratú forgóeszköz hitelt (15 Mrd Ft);
4. MFB Gabona Forgóeszköz Hitelprogram állattenyésztők, valamint a gabonatermesztéssel foglalkozó mezőgazdasági termelők juthatnak éven túli lejáratú forgóeszköz hitelhez (15 Mrd Ft);
5. Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 5 milliárd Ft hitelkerettel került meghirdetésre TÉSZ-ek tevékenységükhöz nélkülözhetetlen forgóeszköz finanszírozás elősegítésére, mely keret nagymértékű kihasználását követően további 3 milliárd Ft-tal történt emeléséről döntött a Kormány. Így a kedvező hitel továbbra is elérhető, ami lehetővé teszi a felkínált árualapok felvásárlását, kedvezőbb eladási árak elérését, ami közvetlenül, vagy közvetve több ezer vidéki család egzisztenciális helyzetét és megélhetését javítja;
6. MFB Élelmiszeripari Bankgarancia Program 30 milliárd Ft keretösszegű bankgaranciával segíti az alapvető élelmiszeripari tevékenységet folytató kis- és középvállalkozások forráshoz jutását.
7. A TIG részére a pangó gabonapiac megmozdítása érdekében az MFB Zrt. 5 milliárd Ft forgóeszköz hitelt nyújt 200.000 tonna kalászos gabona – elsősorban étkezési búza – felvásárlásához.

Eleinte a mezőgazdasági üzemek hitelhez jutását segítő konstrukciókat alakítottunk ki, majd a TÉSZ-ek és széles termelői integrációt megvalósító integrátorok számára dolgoztunk ki hitelfelvételt könnyítő megoldásokat. A fejlesztések és beruházások megvalósításának ösztönzésére - az EU-val összhangban- 20%-os előlegfizetési konstrukciót is életbe léptettünk. Végezetül a mezőgazdaság terményeinek legnagyobb felhasználójaként működő élelmiszeripar számára alakítottunk ki és léptettünk életbe hitelhez jutást biztosító bankgarancia programot.

A nagyobb mértékű kihasználást akadályozta, hogy a bankok egy része – a kihelyezhető hitelforrások komoly szűkülése miatt – a korábbinál mérsékeltebb érdeklődést mutatott az agrárvállalkozások hitelezésére. Az ÚMVP-hez is kapcsolható Fejlesztési Hitelprogram szélesebb körű igénybevételét a 400 ezer Eurós (a kedvezőtlen térségekben az 500 ezer Eurós) halmozott támogatási limit gátolta. Elértük, hogy a nagy értékű pályázatok megvalósításához is igénybe vehető lesz a kedvezményes hitel. Javítottuk a termelési integrációk pénzügyi feltételeit is (IKR, TÉSZ-ek).

22. Az államháztartás egyensúlyához való hozzájárulás

1. 2007-től az államháztartás egyensúlya helyreállításának érdekében átalakításra került és takarékosabbá vált az agrárhatóságok intézményeinek finanszírozása. Az új pénzügyi feltételekhez a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal létrehozásával igazodott a tárca, aminek révén 63 költségvetési intézmény, hely került összevonásra. A hivatal sikeresen integrálódott a Közös Agrárpolitika nemzetközi intézményhálózatába és maradéktalanul ellátja feladatait.
2. Az államháztartási követelményeknek megfelelően a magyar földhivatalok hálózatának - közhiteles intézményhelyek - finanszírozása teljes mértékben az eljárások után fizetendő díjbevételekre alapozódik, mentesítve a központi költségvetést. A földhivatalok teljes mértékben eleget tesznek törvényi szabályozásban előírt követelményeknek.

3. Élelmiszergazdaságunk tradicionálisan export orientált, mindenkor pozitív szaldóval. Az agrárexport árbevétel 2002 évi 2820 millió euróról 2008 végére 5735 millió euróra nőtt (megduplázódott!). Az agrár-külkereskedelmi mérlegtöbblet 2002 óta ugyan jelentős hullámvölgyön ment keresztül, de 2008-ra lényegesen (34%-kal) felülmúlta a 2002 évi szintet és meghaladta az 1,9 milliárd eurót. A szaldó nemzeti fizetőeszközben ugyanezen időszak alatt 347-ről 482 milliárd forintra nőtt, vagyis ennyivel járult hozzá az ágazat az ország bevételeihez, a fizetőképességének biztosításához.
4. Az államháztartás egyensúlyának javításához az agrár-költségvetési források 50 Milliárd forintos mérséklésére látszott lehetőség azzal, hogy ez az áldozatvállalás majdnem teljes egészében pótolható a szektor kedvezményezettjei számára az uniós közvetlen kifizetések növekedése révén, ami évről évre mintegy 40 Mrd forintos felhasználás növekedést tesz lehetővé a brüsszeli támogatásokból.

23. Élelmiszer-biztonság és élelmiszer minőségi rendszerek

Élelmiszerbiztonsági rendszerünk legfontosabb változása, hogy az elmúlt években – a higiéniai csomag szellemének megfelelően - az élelmiszerbiztonságot felügyelő hatósági szerkezet lényeges átalakítására került sor. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt 2007. január 1-én létrejött a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MgSzH). Létrejöttével az MgSzH vette át egyebek mellett az ÁNTSZ területi intézeteinek élelmiszer-ellenőrzési feladatait, valamint az Országos Élelmiszer-biztonsági és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) élelmiszer-ellenőrzéshez kötődő számos feladatát. Az átszervezéssel így a hatósági rendszer alkalmassá vált a teljes élelmiszerlánc egységes és hatékony felügyeletére.

Az élelmiszer-minőségi rendszerek működtetéséből adódó, elvégzett feladatok:

- az egyes földrajzi árujelző kérelmekkel kapcsolatos bizottsági kérdésekre adott válaszok, valamint a módosított összefoglaló lapok és termékleírások kiküldése Brüsszelbe (Csabai és Gyulai kolbász, Alföldi kamillavirágzat);
- a szeszesitalok nemzeti lajstromozása érdekében a bejelentés részét képező termékleírás jóváhagyása, illetve módosítása: (a Pannonhalmi törkölypálinka, Gönci barackpálinka);
- jogalkotás: a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásról és a termékek ellenőrzéséről szóló 158/2009. (VII. 30.) Korm. rendelet megalkotása;
- a HÍR védjegy termékeken való feltüntetésére vonatkozó védjegyhasználati feltételrendszer kidolgozása, a HÍR gyűjtemény hasznosításával kapcsolatos védjegyhasználati jog elnyerésére vonatkozó pályázati kiírás megalkotása.

Az élelmiszer-minőségi rendszerek működtetéséből adódó, folyamatban levő feladatok:

- közösségi eredetvédelem (a Szőregi rózsatő, illetve a Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény);
- folyamatban levő közösségi földrajzi árujelző-kérelem nemzeti szintű elbírálása (Balatoni hal);
- folyamatban levő hagyományos különleges termék közösségi elismerésére irányuló kérelem nemzeti szintű elbírálása (Tepertős pogácsa).

Kiemelt feladat a kollektív élelmiszermarketing eszközeivel is felhívni a kiváló minőségű élelmiszerekre a fogyasztók figyelmét. Ennek érdekében működik már 10 éve „Kiváló Magyar Élelmiszer” védjegy elnyerésének termékánusítási rendszere, amely rendszert a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Magyar Közösségi Agrármarketing Centrum működteti. 2008-ban a védjegyet 15 gyártó 45 élelmiszerterméke, illetve termékcsaládja nyerte el, amivel jelentősen bővült az elismert termékek száma.

Kiemelten kezeltük 2008-ban a nemzetközi Négy Mancs Alapítvány által a hazai hízott liba és kacsá feldolgozást, valamint exportot, majd a nyúl tartást, feldolgozást és exportot ért lejárató kampányokban a hazai érdekek védelmét. A szervezettel történő tárgyalásokról folyamatosan tájékoztattuk a politikai, szakmai közvéleményt, valamint a médián keresztül a lakosságot.

24. Vidéki munkalehetőségek bővítése

A kormányprogram prioritásai között van a vidéki munkalehetőségek bővítése. A vidéki foglalkoztatás gyakorlatát az elaprózottság, a szerteágazó struktúra jellemzi. Az agrárfoglalkoztatás speciális viszonyait a vonatkozó jogforrások döntően figyelmen kívül hagyják. Ez a rendezetlen helyzet, a jogszabályok és a gazdálkodási gyakorlat inkompatibilitása, a feketemunka kényszerű megjelenését eredményezi. A vidéki foglalkoztatás részleteinek vizsgálata, feltárása, a különböző párhuzamosan futó, és egymásra épülő munkafázisok koordinálása, és egy cselekvési terv összeállítása céljából a tárca Programirodát hozott létre.

A vidéki foglalkoztatás jogi alapjainak átgondolása több irányban is túlmutat az agrártárca hatáskörén. A cselekvési terv kidolgozása során élni kell az együttműködés lehetőségével az érintett minisztériumokkal, a szakmai és érdekképviseleti szervezetekkel, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózattal.

Ezáltal a közmunka felhasználásának további lehetőségei, az idény- és alkalmi munka feltételeinek egyszerűsítése, sikeres projektek bemutatása és népszerűsítése, a szociális földprogram lehetőségeinek feltárása, a szociális szervezetekben rejlő foglalkoztatás élénkítés továbbfejlesztésének kialakítása, a zöldenergia felhasználásához kapcsolódó foglalkoztatási kérdések ismertetése, a szükséges intézkedések indukálása, és számos olyan intézkedés felderítése, amelyek önállóan szintén segítik a vidéki lakosság fenntartható foglalkoztatását, de azok sikeres összehangolása erősíthetné egymást.

25. Oktatás, kutatás

A kormány a kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzését a gazdasági válságból való kilábalás egyik kiemelt eszközének tekinti, ezért a költségvetési megszorítások ellenére fokozottan támogatja a szakterületet: 2009-ben 170 milliárd, 2010-ben 180 milliárd pályázati forrást biztosít kutatás-fejlesztésre.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium felügyelete alatt jelenleg hét kutatóintézet működik: Az FVM kezdeményezésére 2008-ban megkezdődött az agrárkutatás-fejlesztési stratégia kidolgozása, a hazai prioritások és stratégiai feladatok meghatározása az agrárkutatások hatékony szervezésének és a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításának elősegítése érdekében.

Alap- és középfokú iskolai rendszerű szakképzésben a 2007/2008. tanévben 183 szakképző iskolában folyt mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari szakmacsoportos szakiskolai és szakközépiskolai oktatás, valamint a szakképző évfolyamokon folyó szakképzés. Az ilyen oktatásban részt vevő tanulók száma összesen közel 40 ezer fő volt. Az agrárágazati szakemberellátás kiemelkedően fontos területe a felsőoktatás. A 2000. évi felsőoktatási intézményhálózat-átalakítás (integráció) következtében az agrárágazati egyetemi és főiskolai képzés 2008-ban 7 egyetem és 5 főiskola keretében 14 egyetemi és 8 főiskolai karon folyt.

Budapest, 2010. február 16.